Edd Doerr:
Svätorečenie Pia 12.?
str. 22

Európsky parlament o zneužívaní detí katolíckymi kňazmi
str. 23

Ročník VI. č. 2/2010

Prometheus

Časopis pre občiansku spoločnosť a humanizmus

www.slovakia.humanists.net

Reálne za ľudské a občianske práva
str. 4

Spomienky zakladajúcich členov pri príležitosti 20. výročia vzniku Spoločnosti Prometheus
str. 6

Humanisti v zahraničí
str. 9 – 20

Arthur Caplan:
Koniec vitalizmu str. 21
Nie Boh, človek stvoril život

L. Hubenák: Tomáš Garrigue Masaryk a náboženstvo str. 24
K 160. výročiu narodenia T.G. M

Od redakcie

OBSAH ČÍSLA:
CONTENTS:

3
Na úvod *Editorial*
Matej Beňo

4
Reálne za ľudské a občianske práva
Realistically toward human and citizen rights
Miroslav Horácky

6
Spomienky zakladajúcich členov
Recollections of the founding members
Redakcia / Editors

8
Zasadala Ústredná rada Spoločnosti Prometheus
From the Executive Board meeting
Redakcia / Editors

9
Spoločné stretnutie banskobystrického a martinského klubu SP
Common meeting of the clubs from Banská Bystrica and Martin
Stanislav Kizek

10
Aktivity Britskej humanistickej Asociácie
The activities of the British Humanist Association
A. Rehák

12
Humanisti na Islande
Humanists in Iceland
A. Rehák

14
Druhá humanistická škola v Nemecku má zelenú
The opening of the second humanist school in Germany
Thomas Hummitzsch

15
Nórska humanistická asociácia a jej činnosť
Activities of the Norwegian Humanist Society
A. Rehák

16
Čo robia talianski humanisti
News from the Italian humanists
A. Rehák

19
Ako pracujú humanisti v USA
The work of humanists in the USA
A. Rehák

21
Koniec vitalizmu
The end of vitalism
Arthur Caplan

22
Svätorečenie Pia 12.?
Sainthood for Pius 12.?
Edd Doerr

23
Európsky parlament o zneužívaní detí katolíckymi kňazmi
The activities of the European Parlia-ment in regards to child abuse by the Catholic Church
AR

24
Tomáš Garrigue Masaryk a náboženstvo
Tomáš Garrigue Masaryk and religion
L. Hubenák

27
Boj o myslenie detí – 8. časť
The War for Children´s Minds – Part 8
S. Law

29
Etická výchova v nemecky hovoriacich krajinách
Ethics education in German-speaking countries
Matej Beňo

Kniha, ktorá provokuje
The book that provokes

30
Z nových kníh odporúčame
Book recommendations
L. Č.

31
Božia sláva
Lord´s glory
Jaroslav Hašek

Na prvej strane obálky: fotografia z mimoriadneho rokovania Rady pre ľudské práva OSN (UN Photo/Jean-Marc Ferré).

PROMETHEUS

Časopis pre občiansku spoločnosť a humanizmus

VI. ročník, číslo 2/2010

Vydáva:
Spoločnosť Prometheus, združenie svetských humanistov

Adresa spoločnosti i redakcie:
Pod Bánošom 14,
974 11 Banská Bystrica

Predseda Spoločnosti Prometheus:
Roman Hradecký

Telefón:
+421 48/429 99 22

Elektronická pošta:
casopis.prometheus@pobox.sk

Internetové stránky:
http://prometheus.unas.cz/
http://slovakia.humanists.net/

Blog Spoločnosti Prometheus:
http://spolprom.blogspot.com/

Šéfredaktor:
Matej Beňo, poverený vedením redakčnej rady

Redakčná rada:
Matej Beňo
Ladislav Hubenák
František Jedinák
Bohumír Kvasnička
Ivan Poljak
Peter Prusák
Rastislav Škoda

Názory jednotlivých autorov nie sú vždy súhlasné s názormi redakcie.

Registračné číslo: EV 1943/08

ISSN: 1336 – 6424

Elektronické vydanie

Na úvod

Editorial

Abstract:
This introductory article presents a humanist perspective on the recent politically-influenced and controversial issue of patriotism and education toward patriotism in Slovakia.

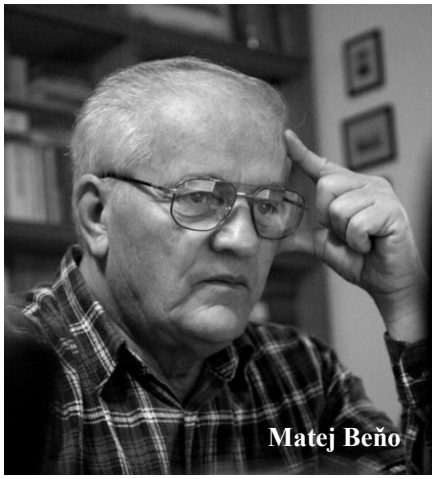

Príprava čísla 2/2010 prebiehala v búrlivom predvolebnom období. Vychádza nám, že ak demokracia u nás je aj výsledkom predvolebného boja, tak celý tento proces, a samozrejme aj jej stav, je na hony vzdialený skutočnej demokracii. Za predvolebnými manévrami a prekáračkami sú v konečnom dôsledku hlavne peniaze a ako vieme, demokracia nie je vládou peňazí, ale vládou ľudu.

V čísle sa držíme zámeru, zachytiť podmienky, proces a významnejšie udalosti pri vzniku a budovaní Spoločnosti Prometheus za 20 rokov od jej vzniku. Z tohto kontextu vyplynul aj vstupný článok o reálnych ľudských a občianskych právach. Značnú časť čísla venujeme správam o aktivitách humanistov a ich organizácií v zahraničí. Môžu byť jednak vítaným rozšírením nášho obzoru v tejto oblasti, ale môžu sa stať zdrojom inšpirácie pre ďalšiu prácu Spoločnosti Prometheus.

Veľkou témou predvolebného boja bolo vlastenectvo. Výsledkom národoveckej bitky v NR SR sú nasledujúce reguly zákona č. 200 z 27. apríla 2010, ktoré budú platiť v našich školách od 1. septembra 2010:

- Výchova k vlastenectvu a úcte k štátnym symbolom SR musí byť zaradená do štátneho vzdelávacieho programu škôl.
- Štátna hymna sa hrá alebo spieva aj v školách so štátnym vzdelávacím programom na začiatku školského roka a na konci druhého školského polroka.
- Školy so štátnym vzdelávacím programom sú povinné umiestniť na vhodnom mieste v priestoroch školy štátnu zástavu, text štátnej hymny a preambulu Ústavy Slovenskej republiky tak, aby nebola narušená ich dôstojnosť.
- Školy so štátnym vzdelávacím programom sú povinné umiestniť v miestnosti, v ktorej prebieha vyučovanie, grafické znázornenie štátnej zástavy, text štátnej hymny a preambuly Ústavy Slovenskej republiky tak, aby nebola narušená ich dôstojnosť.

Prijaté opatrenia sa podstaty a hlavného obsahu vlasteneckej výchovy vlastne ani nedotkli. Z praxe vieme, že aj bez tohto zákona sa, vo vzťahu k štátnym symbolom, vedia slušne správať už deti v materských školách.

Platný školský zákon (zákon č. 245 z r. 2008) reguluje podmienky výchovnej práce oveľa širšie a komplexnejšie, než vyššie citovaná novela tým, že ukladá vo výchove a vzdelávaní dodržiavať, okrem iných, nasledujúce zásady:

- rovnoprávnosť prístupu k výchove a vzdelávaniu so zohľadnením výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivca a jeho spoluzodpovednosti za svoje vzdelávanie,
- zákaz všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie,
- rovnocennosť a neoddeliteľnosť výchovy a vzdelávania vo výchovno-vzdelávacom procese,
- zdokonaľovanie procesu výchovy a vzdelávania podľa výsledkov dosiahnutých v oblasti vedy, výskumu a vývoja,
- prípravu na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia a znášanlivosti, rovnosti muža a ženy, priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a náboženskej tolerancie,
- integráciu výchovno-vzdelávacej sústavy Slovenskej republiky do európskeho vzdelávacieho priestoru so zreteľom na vlastné skúsenosti a tradície,
- posilnenie výchovnej stránky výchovno-vzdelávacieho procesu prostredníctvom všetkých vyučovacích predmetov, ale aj špecifickými výchovnými zamestnaniami zameranými na rozvoj citov a emócií, motivácie a záujmov, socializácie a komunikácie, na sebakontrolu a sebariadenie, na mravné hodnoty a tvorivosť,
- zákaz poskytovania alebo sprístupňovania informácií alebo zneužívania informačných prostriedkov, ktoré by mohli viesť k narušovaniu mravnosti alebo k podnecovaniu k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti alebo k ďalším formám intolerancie.

Pokiaľ ide o ciele výchovy a vzdelávania, školský zákon ukladá:

- posilňovať úctu k rodičom a ostatným osobám, ku kultúrnym a národným hodnotám a tradíciám štátu, k štátnemu jazyku, k materinskému jazyku a k svojej vlastnej kultúre,
- získať a posilňovať úctu k ľudským právam a základným slobodám a zásadám ustanoveným v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd,
- pripraviť na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti, v duchu porozumenia a... priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a náboženskej tolerancie.

Z uvedeného vyplýva, že boje o prijatie zákona na podporu vlastenectva boli prinajmenšom vykopávaním otvorených dverí, lebo platný školský zákon nielen predpokladá, ale ukladá výchovu k vlastenectvu ako neoddeliteľnú súčasť výchovy a vzdelávania v škole. Školský zákon ide oveľa ďalej a ukladá realizovať výchovu v duchu priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami.

Nie sme presvedčení o potrebe zákona na podporu vlastenectva. Treba vychovávať dobrých občanov nielen ako dobrých vlastencov, ale súčasne jedincov, ktorí cítia zodpovednosť voči ľuďom mimo nášho národného prostredia. Národná obmedzenosť, ale aj nadmerný šovinizmus medzi národmi sa ľahko stávajú zhubnými. Dôraz musíme klásť nielen na zodpovednosť za dobro členov slovenského národa a príslušníkov všetkých národnostných menších, ktoré žijú v SR, ale voči celej ľudskej spoločnosti na tejto planéte. Potreba formovať novú – planetárnu identitu by v tejto dobe mala mať prednosť.

Matej Beňo

Reálne za ľudské a občianske práva

Miroslav Horácky

Realistically toward human and citizen rights

Abstract:
The author reflects upon the basic human and citizen rights in confrontation with the current situation in Slovakia. He highlights the various qualitative and quantitative shifts in the implementation of these rights, such as the right to work, duration of working hours, gender and age discrimination, quality of health services, and marginalization of citizens without a religious affiliation. These citizens should more vocally demand their constitutional rights, in situations when they may not fully enjoy their rights, whether from the perspective of public institutions, media, the representatives of the religious communities or aggressive religious individuals.

Jednou z každodenných tém v tlači a elektronických médiách sú ľudské a občianske práva, čo je istotne oprávnené a pochopiteľné. Pozoruhodné sú tu však dve veci. Po prvé, že sa táto problematika neraz zužuje na otázku slobody prejavu - a navyše na Kube a/alebo v Tibete. Po druhé, že sa obmedzuje na jeho právne aspekty, pričom sa ignorujú objektívne, najmä ekonomické podmienky faktickej realizácie ľudských a občianskych práv.

Čo takto právo na prácu vo svojej vlasti?

Nie je tajomstvom s akou nechuťou a výhovorkami sa zákonodarcovia v mnohých krajinách stavajú vôbec k otázke zahrnúť medzi základné ľudské a občianske práva aj právo na prácu. Námezdne pracujúcim sa ponúka voľný pohyb pracovných síl. Z nejakých dôvodov ho akosi nevyužívajú natoľko Kanaďania, Švédi či Nemci; zato však tisíce Poliakov, Rumunov atď. a v neposlednom rade Slovákov - tak ako za Uhorska, prvej ČSR, počas vojny i za socializmu (Ostravsko a inde). Odkiaľ vieme, či by ich väčšina nedala prednosť práci doma? A je niekedy iba vidina stáleho a väčšieho zárobku adekvátnou cenou za odlúčenie človeka od rodiny, manželského partnera a detí? A naozaj nie je Slovensko schopné dať svojim obyvateľom stabilnú prácu v ich vlasti a pre ich vlasť?

Znova za osemhodinový pracovný deň?

Pred zhruba sto rokmi si naši predkovia konečne vybojovali osemhodinový pracovný deň. Spolu s ďalšími sociálnymi výdobytkami, najmä po druhej svetovej vojne, to miliónom ľudí, predovšetkým v Európe, humanizovalo ich život, prenikavo zvýšilo jeho kvalitu. Vo viacerých krajinách ešte znížili počet pracovných hodín a zaviedli päťdňový pracovný týždeň. Dnes akoby to patrilo minulosti. Pracovný čas akoby mal závisieť predovšetkým od „dohody“ medzi zamestnancom a zamestnávateľom. Tie úvodzovky preto, lebo tu rozhoduje fakt ekonomickej nerovnosti partnerov. Najmä v podmienkach vyššej miery nezamestnanosti nemá zamestnanec na výber, tým skôr, ak jeho „súhlas“ pracovať dlhšie môže byť trpený alebo dokonca legalizovaný štátom. A to za situácie, keď sú na trhu práce tisíce voľných pracovných síl.

Ak ľudia pracujú viac a dlhšie, môžu aj viac zarábať, pre seba a svoju rodinu. Rovnako isté je však i to, že najmä muži a otcovia rodín sú menej s rodinou, prichádzajú domov unavenejší a nemôžu sa patrične venovať partnerke a najmä deťom.

Ak niekto chce iba zarábať, je to jeho osobná vec. Ale nech sa to nestáva faktickou „normou“, podloženou nepriamo-priamym ekonomickým a existenčným nátlakom, rizikom straty zamestnania a navyše pri faktickej pasivite štátu.

Slobody a práva človeka zočivoči realite

Podmienenosť realizácie ľudských a občianskych slobôd a práv je osobitne zrejmá v oblasti ekonomiky, podnikania a pracovného trhu. Podnikatelia logicky poukazujú na neúprosné ekonomické zákonitosti, na efektivitu, otázky nákladov a zisku, na pravidlá a tlaky konkurencie. Požiadavka antidiskriminácie skupín pracovníkov, žien, ľudí starších alebo nejako znevýhodnených naráža na ekonomickú realitu a, otvorene povedané, na celú základnú filozofiu dnešnej, takto organizovanej a fungujúcej spoločnosti.

Ženy a matky na trhu práce

Všeobecne známe sú problémy zamestnávania žien s malými deťmi, žien s „hroziacim“ tehotenstvom, žien vo veku nad istú hranicu. Okrem bezprostredných dopadov na konkrétne uchádzačky o prácu črtá sa tu aj vážny demografický a sociálny dôsledok - pozri štatistiku pôrodnosti, počty detí v rodine a starnutie populácie. Mnohé ženy materstvo odkladajú a tak nezriedka ostávajú pri jednom dieťati. Ale nech tu nepadá všetko na hlavy žien. Firmu, najmä zahraničnú, predsa nemusí populačná krivka krajiny vôbec zaujímať. Z jej hľadiska ide predsa o problém štátu a jeho vlády.

V súvislosti s materstvom ako „hendikepujúcim“ faktorom profesného uplatnenia žien sa navrhuje možnosť výmeny manželských rolí: muži na „materskej dovolenke“. Táto alternatíva však predpokladá, aby dotyčný muž, manžel a otec prevzal starostlivosť o dieťa nielen dobrovoľne alebo dokonca rád, ale tiež tak, aby mal pre túto funkciu potrebné predpoklady. Nie každý muž sa hodí na opateru najmä celkom malého dieťaťa. Spoločensky schodnejšia a efektívnejšia by zrejme bola kombinácia viacerých foriem pomoci matkám v starostlivosti o dieťa: finančné príspevky a kompenzácie, opatrovateľstvo, jasle a materské školy, vhodné úpravy a varianty pracovného času.

Sloboda a právo týrať?

Často nás pobúria správy o týraní žien a detí! Ale mediálnou informáciou a prechodným pobúrením to obyčajne

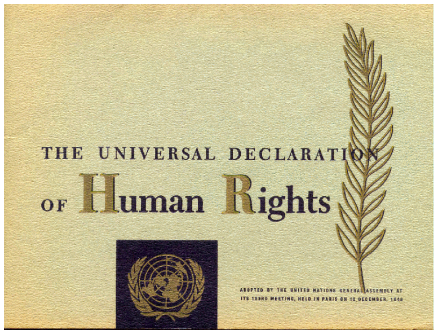

aj končí. V lepšom prípade. V tom horšom nám televízne noviny detailne naservírujú ďalšiu rodinnú masakru. Normálny človek sa pýta: Prečo nenapraviteľný domáci tyran, zjavne presvedčený o tom, že „svoju“ ženu a „svoje“ deti smie aj umlátiť, nemôže dostať zo strany spoločnosti včasnú a efektívnu výstrahu? Zatiaľ sa obyčajne presne podľa litery zákona „počká“, kým k nejakej tej tragédii dôjde. Lebo „bez žalobcu niet sudcu“ a nemožno predsa „narušiť práva“ hulvátov a surovcov, vysmievajúcich sa právu i morálke.

Týrané ženy neraz ani nevedia, kam a ako sa obrátiť o pomoc - o deťoch už ani nehovoriac. Stačí sa s nimi porozprávať na linke dôvery - ak ešte existuje? Povinnosť oznamovať očividné prípady týrania detí by mala byť dôraznejšie uložená učiteľom v základných a stredných škôl, učiteľkám materských škôl, školským lekárom. Občania všeobecne by mali v takýchto prípadoch dôkladnejšie zvážiť plnenie svojej susedskej, občianskej, ľudskej povinnosti.

A právo na zdravie?

Problém skutočnej realizácie a užívania ľudských a občianskych práv vystupuje zreteľne aj v súvislosti so starostlivosťou o zdravie. Bohatý si to, čo potrebuje, jednoducho aj tu zaplatí, kúpi: vyšetrenie, operáciu, jej termín, následnú liečbu, starostlivosť, správanie a pozornosť zdravotníkov, Bohatý človek štát naozaj nepotrebuje. Naopak, v nevýhodnej pozícii a rizikovej situácii sa tu nezriedka ocitá nesolventný pacient. Potom, za daných spoločenských pomerov, je neodmysliteľnou úlohou práva a štátu chrániť slabých a znevýhodnených.

Napokon - ale nie v poslednom rade...

...ide o práva občanov bez náboženského vyznania. K tomu najprv dva fakty. Po prvé, podľa Ústavy Slovenskej republiky sa náš štát neviaže na nijaké náboženstvo alebo ideológiu. Po druhé, podľa oficiálnych údajov spomínaní občania predstavujú po katolíkoch druhú najpočetnejšiu svetonázorovú skupinu v SR.

Tieto fakty sa však neodrážajú v postojoch vrcholných štátnych orgánov - pokiaľ ide o skutočné spoločenské uznanie; o jeho materiálnych aspektoch a dôsledkoch už ani. nehovoriac. Ba čo viac, orgány štátu nereagujú na hrubé, až vulgárne útoky na občanov bez vyznania v náboženskej propagande, dokonca zo strany aj čelných predstaviteľov katolíckej cirkvi. Pritom ide o akty, ktoré sú v rozpore nielen s Ústavou SR, ale priam aj s trestnoprávnymi ustanoveniami o ochrane aj tejto skupiny občanov.

Početné prejavy porušovania ústavného princípu neideologickosti a laicity nášho štátu opakovane registrujeme vo verejnoprávnej televízii a rozhlase. Popri normálnych náboženských reláciách, spravodajstve a prenosoch sme opakovane svedkami doslova náboženského školenia o náboženských a cirkevných sviatkoch a obradoch. Najnovšie počas nedávnych veľkonočných sviatkoch; najmä na Veľký piatok bol druhý program Slovenskej televízie prakticky celý deň okupovaný náboženskou a cirkevnou tematikou.

Aj v bežnom spoločenskom živote je pravidlom, „zabúdať“ na slobodu presvedčenia občanov bez náboženského vyznania. Názorne sa to prejavuje v oblasti významných rodinných udalostí. V prípadoch sobášov sa veriaci snúbenec (jeho rodina) bežne presadí proti neveriacemu partnerovi, respektíve voči jeho rodine; výsledkom je náboženská, cirkevná forma sobášneho aktu. Takáto majorizácia laicky orientovaného manželského partnera logicky pokračuje pri krste dieťaťa. A neveriaci pozostalí, v záujme pokoja a piety, radšej ustúpia pri pohreboch s náboženským obradom. Veriaci ľudia či verejnosť to všetko zrejme považujú za celkom normálne.

Záverom však treba povedať čosi aj na adresu samotných občanov bez náboženského vyznania. Zoči-voči všetkým uvedeným skutočnostiam je už viac ako na čase, aby sa sami a dôraznejšie hlásili o svoje ústavné práva a nemlčali, keď sú porušované tak zo strany verejných orgánov a médií, ako aj zo strany cirkevných predstaviteľov i niektorých agresívnych nábožensky veriacich ľudí.

S ohľadom na blížiace sa sčítanie obyvateľstva musíme pripomenúť, aby aj kedysi pokrstení, ale teraz už nábožensky neveriaci občania konečne uviedli svoje skutočné názorové presvedčenie a deklarovali sa ako občania bez náboženského vyznania.

Spomienky zakladajúcich členov

Recollections of the founding members

Abstract:
Discussion with the members of Prometheus Society who in large part contributed to the fulfillment of the Society's goals. Mr. B. Kvasnička speaks about the inspiration for the name of the Society, Mr. M. Czupil about the creation of its logo, Mr. P. Prusák about the first magazine published and Mr. A. Rehák about the international relations of the Society.

Každé jubileum je podnetom o. i. aj na rekapituláciu udalostí, či zlomových momentov. Pri príležitosti 20. výročia vzniku Spoločnosti Prometheus sme oslovili v č. 1/ 2010 bývalých predsedov spoločnosti a v č. 2 /2010 aj niekoľkých ďalších členov, s menami ktorých sa úzko spája aktívna činnosť, resp. realizácia významných úloh Spoločnosti. Teraz si spolu s nimi zaspomíname na vznik názvu spoločnosti (B. Kvasnička), jej logo (M. Czupil), prvé periodikum (P. Prusák) i budovanie zahraničných vzťahov (A. Rehák).

Redakcia: *Stáli ste pri zrode Spoločnosti Prometheus. Z viacerých návrhov na pomenovanie spoločnosti vybral prípravný výbor váš návrh. Spomínate si, prečo ste zvolili práve toto pomenovanie?*

Bohumír KVASNIČKA, zakladajúci člen SP: Pri hľadaní výstižného pomenovania našej rodiacej sa organizácie ma oslovila pomerne známa postava z gréckej mytológie – Prometheus („ten, ktorý myslí predtým", čiže „predvídavý"). Podľa legiend bol ochrancom ľudí pred zlovôľou bohov, ktorý ľuďom vrátil ukradnutý oheň. Daroval im však nielen oheň, ale aj remeslá, poznanie a kultúrnejšie formy života. Stal sa symbolom mocného, neohrozeného bojovníka za záujmy ľudí, za oslobodenie ľudstva.

Bohumír Kvasnička

Historicko-kultúrna tradícia v prenesenom zmysle zdôrazňuje prometheovský ideál a jeho významné poslanie pri rozširovaní vzdelania, poznania, ako aj prínos pre materiálne a najmä duchovné oslobodzovanie, rozvoj a pokrok ľudstva. Dnes vari najviac rezonuje Prometheova schopnosť „povedať nie", vzoprieť sa božskej autorite, nebáť sa jej. Preto som prišiel s návrhom, aby sa meno tohto antického hrdinu dostalo do názvu našej spoločnosti.

Redakcia: *Od začiatku ste členom Spoločnosti Prometheus a aktívne ste prispel k jej „zviditeľneniu". Ste autorom loga spoločnosti, ktoré v apríli roku 1990 posúdila Dočasná ústredná rada a prijala Váš prvý návrh, ktorý ste neskôr doplnili o slovko „spoločnosť". Odvtedy toto trojfarebné logo sprevádza korešpondenciu, dokumenty, vydania i členské preukazy spoločnosti. Ako vznikalo toto zaujímavé logo a čo Vás inšpirovalo?*

Michal CZUPIL, akad. sochár, jeden z prvých členov a funkcionárov SP: Najskôr si však nemôžem odpustiť niekoľko osobných spomienok. Práve pred dvadsiatimi rokmi som v inzertnej rubrike denníka Práca našiel krátky oznam, že vznikla Spoločnosť Prometheus a pre záujemcov meno kontaktnej osoby (B. Vargová) s adresou. Moja zvedavosť mi nedala a zašiel som tam. Milá pani hneď s prihláškou za člena opatrne zisťovala, či nemám záujem pracovať v prípravnom výbore spoločnosti. Ponuku som, samozrejme, prijal. Musím sa priznať, že z tohto stretnutia som mal cestou domov také príjemné pocity, ako keby som dostal objednávku na realizáciu veľkého súsošia. O pár dní som medzi ostatnou poštou

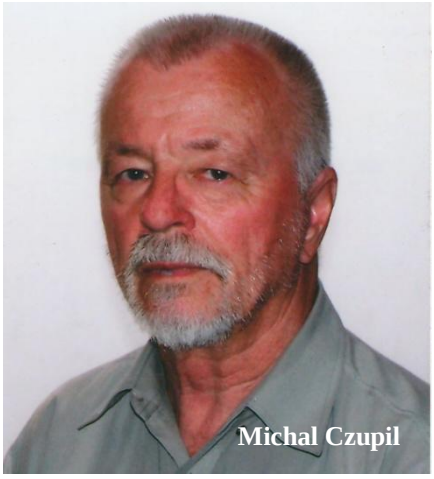
Michal Czupil

v schránke našiel neopečiatkovanú obálku bez známky. Prekvapila ma nie svojim obsahom - našiel som v nej pozvánku na schôdzu, na ktorej sa mali voliť orgány spoločnosti – ale spôsobom, ako sa ku mne dostala. Do schránky ju osobne doniesol pozývajúci – Jaroslav Čelko.

Spomínam si, že sme sa stretli v kaviarni Štefánka. Boli tam M. Beňo, O. Blašková, J. Čelko, J. Chudík, Š. Kopčan, M. Kvasnička, K. Kučera, Ľ. Ludha, I. Poljak, P. Prusák, ...Švirecová, B. Vargová. S týmto erudovaným kolektívom, ktorý sa podujal na sizyfovskú prácu, som mal začať pracovať aj ja. Zapojili ma ako technického redaktora do príprav Spravodaja Prometheus. Tlačili sme ho cyklostylom, technikou, ktorú som dovtedy nepoznal. Svoju úlohu technického redaktora som však hravo zvládol. Už vtedy, na začiatku, vznikla aj otázka grafického stvárnenia podstaty a charakteru spoločnosti formou loga.

Samotný názov Spoločnosti Prometheus mi poskytol prvú inšpiráciu - prometheovský oheň, symbol svetla a poznania. Logo som komponoval do kruhu s kruhopisovým názvom. Symbol svetla a poznania som prepojil s jeho opakom – symbolom tmy a nevedomosti, ako princípu evolúcie myslenia. Stvárnil som ho v podobe prenikania spaľujúcich jazykov ohňa (červená farba) do priestoru tmy (čierna farba) na bielom podklade. Pritom percentuálny pomer oboch symbolov v kruhu zhruba naznačuje súčasný pomer vedeckého poznania k nevedomosti. Tento prometheovský oheň s kruhopisom možno opticky vnímať ako pochodeň. Všetky symbolizujúce prvky sú podriadené myšlienkovému a kompozičnému zámeru so zvýšeným dôrazom na sym-

boliku túžby človeka po poznaní, ktoré podnecuje ľudí, aby staré prehodnocovali a siahali za niečím novým.

Redakcia: *V máji roku 1990 vyšlo prvé číslo Spravodaja Prometheus. Bolo veľmi jednoduché, rozmnožené na cyklostyle, malo formát A4, strohú úpravu a obsahovalo základné informácie o spoločnosti, vrátane prihlášok za členov. Časom tento interný informačný materiál pre členskú základňu menil svoju tvár aj obsah, na čom ste sa tiež podieľali. Ako by ste zhodnotili tento vývoj, ktoré materiály podľa vášho názoru prekročili rámec interného bulletinu a aký ste mali ohlas zo strany členov SP?*

Peter PRUSÁK, zodpovedný redaktor Spravodaj Prometheus: Po prekonaní počiatočných problémov (finančných a technických) sa stal Spravodaj Prometheus významným tlačovým orgánom spoločnosti. Plnil dôležitú komunikačnú, informačnú a integračnú funkciu, najmä v prvých rokoch, keď vedenie spoločnosti nemalo ani telefón. Stal sa nenahraditeľným mostom medzi vedením a členmi spoločnosti, lebo sprostredkúval informácie zhora nadol a naopak. Vedenie spoločnosti pravidelne informovalo o svojej činnosti, o prijatých uzneseniach a zámeroch, metodicky usmerňovalo prácu klubov a pod. Kluby, ako aj jednotlivci spätne písali o svojej práci a problémoch a poskytovali vedeniu cenné poznatky a skúsenosti z regiónov, ktoré našli svoje miesto v rubrike „Zo života a práce klubov Spoločnosti Prometheus“.

Ohlas na Spravodaj Prometheus bol skutočne dobrý. Potvrdzuje to aj skutočnosť, že si ho predplácali takmer všetci členovia. Niet pochýb, že ho

Peter Prusák

čítali, lebo nad mnohými aktuálnymi otázkami humanizmu, náboženstva, ateizmu, vzťahu štátu a cirkvi sa zamýšľali a zasielali svoje postrehy, postoje i stanoviská do redakcie, ktorá väčšinu z nich aj uverejnila. Spravodaj sa tak stal nielen platformou výmeny informácií, skúseností, poznatkov, ale aj dobrým pomocníkom rozvoja a aktivizácie členov spoločnosti.

Zároveň chcem poznamenať, že Spravodaj Prometheus reprezentoval spoločnosť aj v zahraničí. Posielali sme ho desiatke humanistických organizácií (dokonca až do Indie). Na jeho stránkach sme v rubrike „Z medzinárodného humanistického hnutia“ prinášali mnohé -dovtedy neznáme - informácie o živote a činnosti jednotlivých medzinárodných a ďalších zahraničných humanistických organizácií (IHEU, EHF). Publikovali sme preklady významných medzinárodných dokumentov, prejavy, úvahy a eseje najmä z časopisu IHEU International Humanist News, ďalej z poľského Res Humana, amerického Skeptical Inquirer, ruského Zdorovaja mysľ a ďalších. Na druhej strane sa články, state našich členov objavili na stránkach spomínaných časopisov. Tým sa stal Spravodaj Prometheus významným prostriedkom udržiavania zahraničných kontaktov a rozvíjania vzájomnej spolupráce.

Spravodaj Prometheus sa „dožil“ 17-tich ročníkov. Zanikol číslom 1/2007, keď SP začala vydávať časopis Prometheus a na vydávanie dvoch periodík nebolo dosť financií, ľudských síl a nakoniec ani vôle. Žiaľ, o niekoľko rokov aj časopis stihol podobný osud a teraz „prežíva“ len jeho e-verzia.

Redakcia: *Od svojho vzniku mala Spoločnosť Prometheus záujem o rozvoj medzinárodnej spolupráce. Túto činnosť ste úspešne rozšírili a najmä skvalitnili. Spomínate si ešte na svoje prvé kroky, prvé odozvy v tejto oblasti? Ktoré aktivity dnes, s odstupom času, považujete za najprínosnejšie pre Spoločnosť Prometheus?*

Alexander REHÁK, zodpovedný za oblasť medzinárodnej spolupráce SP: O existencii spoločnosti som sa dozvedel neskôr, s časovým odstupom asi jedného roka a prihlásil som sa za jej člena. Na moje prekvapenie ma onedlho kooptovali do vedenia spoločnosti a tam som sa začal oboznamovať aj so zahraničnou agendou. Nestačil som sa

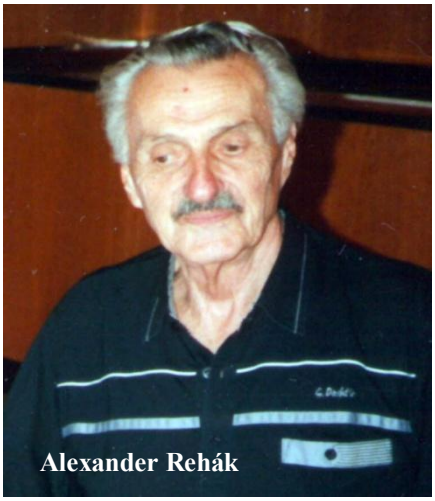
Alexander Rehák

ani dostatočne rozhliadnuť, keď mi pridelili funkciu zahraničného referenta vzhľadom na moje jazykové znalosti, pretože aktívne aj pasívne ovládam angličtinu, pasívne francúzštinu, nemčinu, ruštinu a maďarčinu. Dostal som na preštudovanie hrubý fascikel spisov, z ktorého ma bolela hlava a trvalo mi dosť dlho, kým som ich dôkladne prečítal a roztriedil. Vybral som spisy našich zahraničných partnerov, na ktoré bolo treba odpovedať. Našou odpoveďou - relatívne podrobnou - som však primäl našich partnerov, aby nás recipročne informovali o ebe. Tým sa roztočil kolotoč vzájomných informácií. Tieto sa pre naše začínajúce humanistické hnutie ukázali užitočné, lebo v mnohom sme boli odkázaní na vzory činností sesterských organizácií.

V súvislosti s budovaním zahraničných stykov musím spomenúť aj vplyv informatizácie na našu činnosť. Jedného dňa nám z IHEU oznámili, že prestávajú posielať listy poštou (tzv.: „snail mail-om“, t. j. „ slimačou poštou“) a nahradili ju e-mailom s odporúčaním, aby sme takto komunikovali aj my. Vtedy som už využíval doma počítač, ale na internete som prezeral iba webové stránky sesterských organizácií. Naučil som sa pracovať s elektronickou poštou, ktorá síce naše kontakty výrazne zrýchlila, ale pribudli tým aj ďalšie úlohy. Ak ich zhrniem, išlo predovšetkým o nasledovné:

- odpovedať na každý list prijatý od zahraničnej sesterskej organizácie,
- informovať o našich činnostiach spolupracujúce organizácie v iných krajinách,
- využívať webové stránky na získavanie dodatočných informácií,

- nebáť sa formulovať rady a navrhovať riešenia organizáciám, ktoré to potrebujú, prípadne žiadať ich pomoc.

Okrem toho som vypracúval správy o činnosti z oblasti zahraničných stykov i hodnotiace prehľady na valné zhromaždenia spoločnosti. Tieto spravidla obsahovali:

a) informácie pre zahraničných partnerov o diskriminácii bezkonfesijných občanov v SR, účasť na medzinárodných podujatiach, (materiály pre Európsky parlament, pozvania a účasť zástupcov spoločnosti na kongresoch, sympóziách a iných podujatiach v zahraničí);
b) sprostredkúvanie zahraničných materiálov a podnetov pre činnosť spoločnosti (napr. pri uzatváraní zmluvy s Vatikánom, či podpora európskych iniciatív proti zmienke o bohu v ústave EÚ);
c) pokusy o získavanie finančnej pomoci a podpory na nové projekty spoločnosti (napr. takto sme získali účelový grant na vydávanie časopisu vo výške 10 tisíc dolárov, súhlasy na preklad viacerých kníh a brožúr);
d) prehľad o aktívnom využívaní možností internetu na publikovanie nových materiálov z humanistických organizácií z Česka, Francúzska, Poľska, Nemecka, Anglicka, propagovanie zahraničných poznatkov k aktuálnym problémom u nás – napr. školstvo a zviditeľňovanie našej činnosti v zahraničí.

-red-

Zasadala Ústredná rada Spoločnosti Prometheus

From the Executive Board meeting

Abstract:
Report from the meeting of the Executive Board of Prometheus Society – an association of humanists in Slovakia, which took place on May 22, 2010 in Banská Bystrica

22. mája 2010 sa v Banskej Bystrici konalo zasadanie Ústrednej rady Spoločnosti Prometheus – združenia svetských humanistov. Na programe rokovania bola kontrola plnenia uznesení z Valného zhromaždenia Spoločnosti Prometheus; správa o činnosti Predsedníctva ÚR SP; stav členskej základne; správa o hospodárení a plnení rozpočtu za rok 2009; návrh rozpočtu na rok 2010; príprava Dní humanistov a schválenie návrhov na udelenie výročnej Ceny humanistov 2010.

V informácii o plnení uznesenia z Valného zhromaždenia Spoločnosti Prometheus bolo konštatované, že v súlade s uznesením bol ustanovený prípravný výbor projektu humanistického gymnázia. Uskutočnilo sa viacero rokovaní na rôznych úrovniach od riaditeľov základných a stredných škôl, školskej správy až po vedenie samosprávy v Banskej Bystrici. Riešené boli administratívne záležitosti a náležitosti projektu až po priestorové predpoklady. V súčasnosti sú známe podmienky a požiadavky potrebné na spracovanie žiadostí súvisiacich s projektom.

Na základe uznesenia Valného zhromaždenia SP bola obnovená činnosť redakčnej rady časopisu Prometheus. Odvtedy vyšli dve čísla elektronickej formy časopisu Prometheus za rok 2009 a prvé číslo časopisu za rok 2010. Potešiteľný je záujem o časopis, keďže počet stiahnutí z www strany SP je porovnateľný s počtom predaných výtlačkov časopisu v papierovej forme.

Vychádzajúc zo schváleného rámcového plánu činnosti SP bola hlavná pozornosť venovaná tým okruhom činnosti, ktoré priamo súvisia s 20. výročím vzniku Spoločnosti Prometheus. Ide o:

- Organizáciu medzinárodného seminára 18. júna v Bratislave, na ktorom budú hodnotené aktivity a činnosť SP;
- Udeľovanie Cien Humanistov 2010 (Veľvyslanec Humanizmu a Humanista roka 2010), ktoré bude 19. júna v priamej väzbe na vyššie uvedený medzinárodný seminár. Obidve podujatia budú dôstojným pripomenutím 20. výročie vzniku SP.

Aktivity, vyvíjané v súvislosti so získavaním finančných prostriedkov vo forme 2 % z odvedených daní sa prejavia až neskôr a výsledky budú známe až v mesiacoch jún – júl.

Žiadosti, resp. projekty na pridelenie finančných prostriedkov z grantov, ktoré poskytujú jednotlivé orgány štátnej správy boli opäť zamietnuté. Spoločnosti sa podarilo získať niekoľkých sponzorov.

Veľmi pomaly sa darí prekonávať bariéry zo strany orgánov štátnej správy i orgánov samosprávy, ale aj zo strany verejnoprávnych prostriedkov hromadnej komunikácie. Preto pri propagácii a zviditeľňovaní sa našej Spoločnosti zohráva nezastupiteľnú úlohu www strana SP.

V jednotlivých kluboch SP boli uskutočnené hodnotiace klubové stretnutia, ale aj rôzne ďalšie podujatia, vychádzajúce z rámcového plánu činnosti SP i v súvislosti s 20. výročím vzniku Spoločnosti PROMETHEUS.

-red-

Spoločné stretnutie banskobystrického a martinského klubu SP

Common meeting of the clubs from Banská Bystrica and Martin

Abstract:
Report from the common meeting of members from the Banská Bystrica and Martin clubs of Prometheus Society, which took place on May 29, 2010 in the Center for Promotion of the Physical Sciences on the M. R. Štefánik Campus of Astronomy of the Viliam Paulíny Tóth High School in Martin. A lecture from MUDr. Ján Hudec, Jr. on the topic of genetics and eugenics was among the contributions.

V čase uzávierky tohto čísla sa 29. mája 2010 konalo spoločné stretnutie členov Banskobystrického a Martinského klubu spolu s individuálnymi členmi Spoločnosti Prometheus.

Miestom stretnutia boli priestory Centra popularizácie fyziky v areáli astronómie M. R. Štefánika pri Gymnáziu Viliama Paulínyho Tótha v Martine.

Na programe boli: Informácia o situácii v Spoločnosti Prometheus (R. Hradecký); Dni a Ceny humanistov 2010 (S. Kizek) a prednáška MUDr. Jána Hudeca, ml. na tému Genetika a eugenika.

O priebehu stretnutia ihneď po jeho ukončení redakciu pohotovo a podrobnejšie informoval JUDr. Stanislav Kizek z Banskobystrického klubu.

„Po príchode na miesto spoločného stretnutia v Centre popularizácie fyziky v areáli astronómie M. R. Štefánika pri Gymnáziu Viliama Paulínyho Tótha na Malej hore nás privítal hostiteľ RNDr. Ivan Šabo, ktorý je nielen vedúcim centra, ale aj neúnavným mnohoročným propagátorom a popularizátorom fyziky, astronómie a humanizmu. Je vlastne aj akýmsi živým „dobrým duchom“ tohto mimoriadne pozoruhodného miesta. Spolu s ním nás privítal predseda Martinského klubu Jozef Mažári.

Pri vchode do kabinetu našu pozornosť ihneď upútala slušná zbierka humanistickej literatúry i časopisov Prometheus a Zošitov humanistov, ktoré po desiatich výtlačkoch za svoje kupuje dr. Šabo, aby ich ďalej zdarma šíril medzi učiteľmi a ďalšími záujemcami. O úrovni jeho práce sme sa mohli presvedčiť aj v knihe návštev, ktorá je mimoriadne obsiahla. Napr. z posledných zápisov sme sa dozvedeli, že 27. mája 2010 sem po roku opätovne zavítali dve triedy z Rosiny, ktoré boli spokojné s inšpiratívnym stretnutím. Z 28. mája 2010 je o. i. aj zápis, ktorým sa návštevník vyznal, že: „miluje fyziku i fyzikára aj po 30-tich rokoch.“ Toto už nepotrebuje ďalší komentár. Pomysleli sme si, že takéto vyznanie má určite väčšiu cenu, ako podenkové diplomy a vyznamenania od nájomcov neraz turbulentnej politickej moci.

V úvode oficiálnej časti účastníkov stretnutia privítal predseda Martinského klubu Jozef Mažári, ktorý prítomných oboznámil s históriou klubu a aktivitami členov. Po jeho vstupe predseda Spoločnosti Prometheus PhDr. Roman Hradecký poďakoval za možnosť vzájomného stretnutia a podrobnejšie informoval prítomných o činnosti a stave Spoločnosti Prometheus po Valnom zhromaždení i o najbližších pripravovaných aktivitách. JUDr. Stanislav Kizek vysvetlil prítomný obsah, organizáciu a priebeh „Dni humanistov 2010“, ktoré budú dominantne zamerané na pripomenutie si a oslavu dvadsiateho výročia založenia Spoločnosti Prometheus. 19. júna 2010 sa uskutoční v Kongresovej sále NR SR v Bratislave na Župnom námestí tretí ročník udeľovania cien: „Veľvyslanec humanizmu“ za celoživotné dielo a prínos v šírení svetského humanizmu na Slovensku, a „Humanista roka“ za významné počiny pri šírení a propagovaní hodnôt svetského humanizmu na Slovensku. Vyzval prítomných, aby sa podľa možnosti v čo najväčšom počte zúčastnili na pripravovanom významnom podujatí aj s rodinnými príslušníkmi a priateľmi.

MUDr. Ján Hudec v očakávanej prednáške objasnil základné postuláty genetiky a eugeniky. Okrem iného upozornil, že glorifikovanie genetiky, ako aj na ňu sa viažucu eugeniku, nie je správne a môže viesť k chybným záverom a konaniam. Genetika nám neposkytuje komplexné informácie o človeku, ale sú to aj tradované informácie. Človek by bol bez poznania stratený, a ani by neprežil, čiže tieto informácie nie sú v génoch. Je to poznanie, kam treba upriamovať pozornosť a úsilie človeka viac, ako na eugeniku.

Po diskusii k jednotlivým vystúpeniam, sme poďakovali našim martinským priateľom a hostiteľom a vyslovili presvedčenie, že sa najbližšie spoločne stretneme na „Dňoch humanistov“ v Bratislave. Po rozlúčke nasledovala cesta domov, ktorá ubehla rýchlo aj vďaka zaujímavým a vášnivým debatám.“

Stanislav Kizek

Foto zo spoločného stretnutia banskobystrického a martinského klubu SP

Humanisti v zahraničí

Humanists abroad

Abstract:
Section in which the editors compile brief news about the work of humanist organizations as well as individual humanists abroad. The aim of this section is to inform, serve as an inspiration or even as model for implementation in Slovakia. A. Rehák and R. Škoda are the authors of this news selection. In this issue we bring news about the activities of the British Humanist Association, humanists in Iceland, the opening of the second humanist school in Germany, activities of the Norwegian Humanist Society, news from the Italian humanists, the work of humanists in the USA, the end of vitalism, sainthood for Pius 12, and the activities of the European Parliament in regards to child abuse by the Catholic Church

Aktivity Britskej humanistickej Asociácie

The activities of the British Humanist Association

Naši čitatelia zaiste uvítajú správy o tom, čo robia a ako pracujú humanistické organizácie v zahraničí. Ich pracovné plány a praktické aktivity sú rozsiahle, preto aj výber z nich je ťažký. Prednostne sme sa zamerali na také aktivity, ktoré sú uvádzané v hodnotiacich správach jednotlivých organizácií na ich www stranách. Okrem toho, že sú z časového hľadiska vždy celkom čerstvé, môžu nám poslúžiť ako príklad na inšpiráciu, resp. aj priamu realizáciu u nás, na Slovensku.

Z aktuálnych aktivít BHA

- Britská humanistická asociácia BHA (British Humanist Assotiation) uverejnila dňa 3. mája 2010 svoje pripomienky k článku výskumníkov, publikovanom v časopise British Medical Journal (Britskom lekárskom časopise), v ktorom sa dožadujú zmien pravidiel o darovaní orgánov na transplantácie.
- 4. mája 2010 BHA vyjadrila svoje sympatie a súhlas s protestom proti novoprijatému zákonu o rúhaní v Írsku. V stanovisku sa, okrem iného uvádza, že jeden z írskych ateistov ide peši po celom Írsku a tak protestuje proti tomuto zákonu.
- V diskusii oxfordskej diskusnej spoločnosti (30. apríla 2010) humanisti zvíťazili v debate o náboženstve a spoločnosti. Poslucháči hlasovali 120:80 v prospech vyhlásenia, že „náboženstvo nepredstavuje v tejto krajine silu napomáhajúcu dobru“.
- Sudca najvyššieho súdu sa vyjadril (29. apríla 2010) k požiadavke lorda Careya, bývalého arcibiskupa z Canterbury, podľa ktorej majú byť sudcovia odvolacieho súdu vymenení špeciálnou porotou náboženských sudcov, pokiaľ takýto súd rozhoduje o veciach náboženskej diskriminácie. Zamietnutie tejto neslýchanej požiadavky sudca najvyššieho súdu zdôvodnil tým, že pre občanov s odlišným náboženstvom nemôžu platiť odlišné zákony. Ak by sa navrhované zmeny bývalého arcibiskupa uplatnili, bola by to istá cesta k teokracii.

K veci sa vyjadrila aj Naomi Phillips, predsedníčka oddelenia verejných záležitostí BHA, ktorá povedala: „Toto rozhodnutie sudcu najvyššieho súdu odhaľuje podstatu požiadavky bývalého arcibiskupa z Canterbury. Je to zúfalé volanie po uplatnení výhod pre skupinu občanov pokúšajúcich sa za každú cenu udržať svoje výhodnejšie pozície v našej modernej, liberálnej a demokratickej spoločnosti“ Rozhodnutie sudcu najvyššieho súdu jasne poukazuje na skutočnosť, že žiaden občan nemôže negovať občiansky zákon, ktorý nedovoľuje iné zaobchádzanie s nábožensky orientovanými ľuďmi, než ostatnými občanmi.

- Počas televízneho vysielania v posledný predvolebný večer, položili diskutujúcim politickým osobnostiam Davidovi Cameronovi, Gordonovi Brownovi a Nickovi Cleggovi otázku: „Pápež prijal oficiálne pozvanie do Británie v septembri t. r., ktoré bude financované z daní poplatníkov. Ak vyhráte vo voľbách, budú sa vaše politické strany dištancovať od skutočnosti, že pápež dlhé roky ochraňoval katolíckych kňazov, ktorí pohlavne zneužívali deti? Budete sa dištancovať od jeho zúrivého odsudzovania antikoncepcie, pokusov s embryonálnymi kmeňovými bunkami, liečenia bezdetných manželstiev, rovnoprávnosti homosexuálov a rutinného používania kondómov v prevencii ochorenia HIV vírusom? Andrew Capson, výkonný predseda BHA s radosťou komentoval, že všetci politickí predstavitelia v tejto diskusii vyjadrili nesúhlas s Vatikánom v celom rade kľúčových otázok. BHA chce využiť pápežovu návštevu na odhaľovanie škodlivosti uvedených pápežských a vatikánskych doktrín. A. Copson dodal: „Je poľutovania hodné, že politickí lídri hovorili v televízii iba o stretnutí pápeža s veriacimi, hoci veľké množstvo našich občanov sú neveriaci. Preto poslali každému z uvedených politických lídrov návrh a žiadosť, aby uznali obrovský prínos miliónov neveriacich v Británii. „V posledných týždňoch bolo mnoho povedané o prínose náboženstva a náboženských spoločností pre našu spoločnosť, ale z úst politických lídrov neodznela žiadna osobitá zmienka o obrovskom a ustavične rastúcom prínose nenáboženskej populácie. My všetci – nech sú to nábožensky alebo nenábožensky orientovaní občania musíme významne a všemožne prispievať k rozvoju spoločnosti. Ak je niekto

nábožný, to ešte neznamená, že je obdarený špeciálnou morálkou alebo dobročinnosťou, akú iní občania nemajú. Ukazuje sa, že byť nábožným nie je vonkoncom znakom toho, že aj pomáha svojim spoluobčanom. Zatiaľ čo politickí lídri sa predbiehajú vo vychvaľovaní náboženský veriacich občanov, radi by sme videli podobné hodnotenie náboženský neveriacich občanov.“

Pri príležitosti Medzinárodného dňa proti homofóbii a transfóbii (IDAHO), BHA podpísala výzvu zameranú na zmiernenie alebo odstránenie nenávisti a násilia podporovaných ľuďmi, ktorí sú k tomu motivovaní náboženskými argumentmi. Kampaň IDAHO, ktorá sa tohto roku zameriavala na náboženstvá a ich vplyv vyzvala veriacich, ich vodcov a celú náboženskú hierarchiu, aby podporovali ľudské práva a bránili ľudskú dôstojnosť všetkých občanov, bez rozdielu pohlavia a sexuálnej orientácie. BHA a IDAHO sú jednotné v tom, že rôzna sexuálna orientácia a náboženstvo sa nevylučujú a väčšina nábožensky veriacich občanov v uvedenom vzťahu zastáva neutrálne stanovisko. Asociácia homosexuálov a lesbičiek (GALHA) uverejnila manifest, obsahujúci otázky politickým kandidátom, týkajúce sa homofóbneho šikanovania a ochrany práv občanov Spojeného kráľovstva proti diskriminácii v zamestnaní.

BHA a humanistické obrady

Dôležité udalosti v živote ľudí sú obyčajne sprevádzané istými obradmi: narodenie dieťaťa a jeho uvítanie, uzavretie manželstva a rozlúčka so zosnulými. Uvedené obrady môžu byť cirkevné - vykonávané kňazmi, alebo humanistické - vykonávané osobitnými humanistickými poradcami - celebrantmi.

Občania bez náboženského presvedčenia dávajú obvykle prednosť humanistickým obradom. Pravda, ak o nich vedia a ak sú im dostupné.

BHA takéto obrady robí a ponúka ich všetkým záujemcom. Tieto obrady sú jedinečné tým, že sa prispôsobujú objednávke a požiadavkám záujemcov a rodiny. Ich spoločnou črtou je to, že neobsahujú nič z náboženských povier. BHA má sieť vyškolených a kvalifikovaných akreditovaných humanistických „celebrantov“ po celom Anglicku a Walese. Celebranti v Škótsku sú napojení na Škótsku humanistickú spoločnosť (Humanist Society of Scotland).

Okrem poskytovania priamych obradov BHA ma vplyv aj na štúdium a vzdávanie, vydávanie kvalifikačných diplomov celebrantom a humanistickým poradcom v armáde a vo väzniciach. Takéto štúdium sa realizuje ako postgraduálne univerzitné štúdium a poskytuje ho Westminster College v Oxforde. Diplomovaní absolventi tohto štúdia sú štátom uznávaní vykonávatelia analogických služieb aké poskytujú kňazi a sú za to štátom rovnako platení ako kňazi. Na pomoc humanistickým celebrantom vydala BHA celý rad kníh a pomôcok.

Bližšie pozri: Podstránku internetovej stránky venovanú humanistickým obradom

Kampane BHA

BHA ako celonárodná organizácia, predkladá svoje návrhy a dôkazy o opodstatnenosti svojich požiadaviek vypracované expertmi parlamentu a vláde. Okrem toho BHA organizuje rôzne kampane v médiách a je v úzkom spojení s Parlamentnou humanistickou skupinou. Táto skupina sa schádza asi trikrát do roka, aby vypočula hovorcov a dostávala informácie o veciach, ktoré zaujímajú humanistov v parlamente.

Podstata kampaní

BHA organizuje kampane na základe obhajoby ľudských práv, a to bez ohľadu na to, či sa vzťahujú na nábožensky alebo nenábožensky orientovaných občanov (Britské i medzinárodné zákony zaručujú slobodu náboženstva presvedčenia; v angličtine freedom of ‘religion or belief’; slovenský preklad slova belief je „presvedčenie“ - nie „viera“, ako sa to používa v slovenských oficiálnych prekladoch, čo vedie k nedorozumeniam). V tomto zmysle teda „presvedčenie“ pokrýva aj svetonázory a presvedčenia akým je humanizmus. BHA sa zastáva práv každého, najmä však tých, ktorí sa nehlásia k náboženstvu. Kampane BHA sa teda zakladajú na princípe otvorenej spoločnosti, sekulárneho štátu, ale chránia aj práva iných občanov. Tieto kampane smerujú ku konzultáciám s vládou a parlamentom, hoci niekedy sa robia aj bez nich - napríklad v školách. Kampane sú zväčša v súlade s agendou pokrokovej demokratickej vlády a preto sú často úspešné.

Štatistické zistenia svedčia o tom, že populácia Spojeného kráľovstva je čoraz viac sekulárna a jej perspektívy sú zhodné s perspektívou BHA. Existujúce výhody poskytované cirkvám sú dnes anachronizmom.

Podľa stránky BHA – časť novinky

Vybral s spracoval ***A. Rehák***

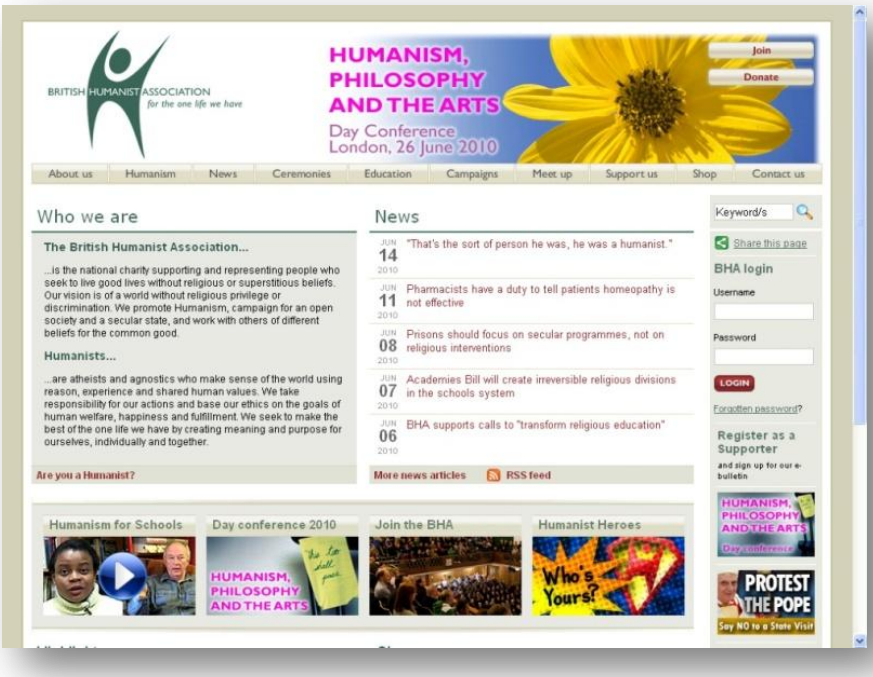

Humanisti na Islande

Humanists in Iceland

Humanisti v jednom z najpobožnejších štátov Európy, na Islande, majú svoju organizáciu, ktorá sa volá ***Sidmennt****. Dalo by sa očakávať, že organizácia je diskriminovaná a musí prekonávať mnohé prekážky. Opak je však pravda. Ide o jednu z najaktívnejších spoločností v Európe, napriek jej pomerne krátkej existencii.*

Sidmennt - Islandská etická humanistická asociácia uverejnila v r. 2008 aj informatívnu publikáciu o svojej činnosti, o ktorú sa opiera ja táto informácia.

Základom činností je propagovanie ľudských hodnôt, etiky, vzdelania a rodinných hodnôt. Organizácia bola založená v r. 1990 malou skupinou, ktorá už predtým v rokoch 1988-1989 zaviedla na Islande nenáboženskú konfirmáciu. Meno tejto svetonázorovej organizácie je medzinárodne akceptované: je členom IHEU (Medzinárodnej humanistickej a etickej únie) a tiež členom EHF (Európskej humanistickej federácie). Z domácich organizácií je členom Írskeho centra pre ľudské práva (Icelandic Human Rights Center). Sidmennt sa zameriava, okrem iného, na celú škálu nenáboženských obradov.

Sidmennt podporuje otvorenú, rôznorodú spoločnosť a pokladá demokraciu za najlepší systém ochrany ľudských práv. Sloboda presvedčenia a prejavu sú základné práva, ktoré nemožno obmedzovať. Rešpekt voči ľudskému životu a kooperatívna spoluzodpovednosť sú základné zložky humanizmu. Záujmy organizácie Sidmennt sa zameriavajú na etiku, epistemológiu a v neposlednom rade na rodinné rituály. Sú presvedčení, že vedecké objavy môžu navodiť lepší život. Etika musí fungovať ruka v ruke s vedou na dosahovanie konštruktívnych cieľov, nie na ničenie. Výsledky poznatkov vedy podliehajú novému prehodnocovaniu.

Humanizmus ako životná filozofia vznikol v troch etapách: 1. zo starej gréckej filozofie, 2. z reformácie, 3. z osvietenstva. Teraz prežívame štvrtú etapu, ktorá začala po 2. svetovej vojne, keď bola založená OSN a bola vydaná Deklarácia ľudských práv (1948).

Sidmennt aktívne vykonáva obrady privítania novorodencov (analógia náboženského krstu), docielení plnoletosti (analógia náboženskej konfirmácie), civilné sobášenie a civilné pohreby. Majú na to šesť kvalifikovaných celebrantov.

Sidmennt sa usiluje o odluku štátu a cirkvi na Islande a nežiada pre seba žiadne privilégiá od vlády (ako majú cirkvi takmer vo všetkých štátoch v Európy). Presadzujú neutralitu štátu vo veciach náboženstva a životných filozofií. Žiadne verejné inštitúcie by nemali byť ovplyvňované nejakým náboženstvom v spoločnosti, ktorá je kultúrne mnohotvárna. Náboženstvá i životné filozofie by mali byť rovnoprávne bez akýchkoľvek privilégií. Rodičia majú právo vychovávať svoje deti podľa svojej vlastnej životnej filozofie a presvedčenia, verejné školy nesmú indoktrinovať deti. Namiesto toho by ich mali učiť o mnohotvárnosti ľudských svetonázorov.

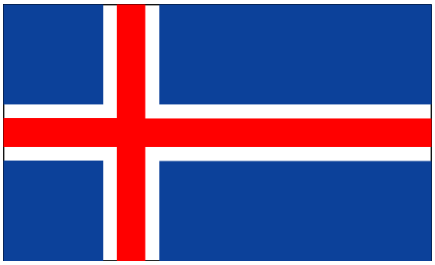

Členstvo v Sidmennte je otvorené pre každého, kto má viac než 16 rokov a kto má rovnaké názory na život. Prihlášky sú aj na webe a možno ich tam vyplniť a odoslať.

Sidmennt organizuje 12 týždňový prípravný kurz občianskej konfirmácie 13-14 ročných. Tento program beží už 20 rokov. Dodržujú sa pri tom dve zásady: Účastníci kurzu môžu mať odlišné názory, ale je dôležité, aby každý sa správal čestne. Kurz končí krásnym obradom. Doteraz sa zúčastnilo na týchto kurzoch viac než 1000 mladých ľudí a na obradoch bolo viac než 15 000 hostí.

Sidmennt udržuje podrobnú webovú stránku a vydáva viac elektronických magazínov, ktoré rozosiela členom. Pozývajú zahraničných expertov, ktorí majú prednášky z etiky a svetonázoru. Sidmennt má aj semináre o týchto problémoch. V r. 2006 usporiadali dvojdňovú medzinárodnú ateistickú konferenciu Pozitívny hlas pre ateizmus (Positive Voice for Atheism), na ktorej prednášali aj Richard Dawkins. Každý rok na jeseň odovzdávajú ceny humanistu roka pre jednotlivcov alebo spoločnosti. V rámci organizácie pôsobí aj ateistická skupina SAMT. Členovia Sidmennt vypracúvajú tlačové správy pre médiá, ktoré ich uverejňujú. Parlament sa občas pýta na mienku Sidmenntu , najmä pri schvaľovaní zákonov o etike, ľudských právach, výchove, náboženstve, a iných záležitostiach súvisiacich so svetonázorom. Organizácia vydala celý rad informačných brožúr.

Dňa 15 februára boli oslavy 20-tého výročia založenia spoločnosti. Asociácia sa obzvlášť rýchle vyvíjala v posledných piatich rokoch.

V r. 2008 asociácia začala so svojimi službami poskytovania obradov. Počty účastníkov na kurzoch významne stúpli takmer o 40 %. V r. 2008 okrem vyznamenania humanistu roka bolo zavedené aj ďalšie vyznamenanie pre oblasť výchovy a vedy - za záslužnú prácu vychovy verejnosti a v kritickom myslení a skepticizme.

Humanisti na Islande odporúčali parlamentu sekulárnu alternatívu omšu, ktorou sa otvárajú zasadania parlamentu. Sidmennt pozvala členov parlamentu na krátku, ale podnetnú prednášku usporiadanú oproti parlamentu, ktorú mal jeden z celebrantov Sidmennt-u - známy ako filozof. Prednáška sa týkala dôležitosti etiky v politike. Tohto podujatia sa zúčastnili aj médiá, ktoré jeho priebeh zverejnili aj na facebooku, za čo dostali nezvyčajný počet uznaní. Medzi iným bolo aj vyjadrenie: „musíme viac počúvať filozofov, než kňazov“.

Viaceré demonštrácie prebehli na podporu kritiky financovania cirkvi s ročnou subvenciou 4 biliónov islandských „korún“. Ľudia na týchto protestoch sa tiež vyjadrovali, že otváranie zasadanie parlamentu omšou je nevhodné. Aj poslanci, zúčastňujúci sa na akciách Sidmennt-u vyjadrili svoj nesúhlas s omšami pri otváraní zasadaní parlamentu.

Sidmenntu bola udelená cena za obhajobu ľudských práv Národnou organizáciou homosexuálov.

Dňa 27. júna, 2008 Národná organizáciou homosexuálov na Islande (Samtökin 78) mala oslavy svojho 30 ročného jubilea v múzeu umenia v Reykjavi-

ku. Organizácia udelila už druhýkrát ceny za obhajobu ľudských práv dvom osobnostiam a jednej organizácii, ktorou bola Sidmennt.

Zo správy o činnosti za rok 2006 **o aktivitách Sidmenntu vyberáme**:

- náš viceprezident mal prednášku o náboženskej slobode na schôdzi Sociálne demokratickej mládeže vo verejných školách;
- v médiách bol rozhovor s naším učiteľom konfirmačných obradov o 17 ročnej histórii občianskych konfirmácií na Islande a o činnostiach Sidmenntu;
- náš viceprezident vystupoval v rozhlase a diskutoval o náboženskej indoktrinácii;
- Sidmennt zaslal ministrovi školstva a komisii pre školstvo v parlamente list dokumentujúci množstvo príkladov náboženskej indoktrinácie vo verejných školách;
- predseda Sidmenntu spolu s jedným členom výboru sa stretli s predstaviteľmi amerického veľvyslanectva na Islande, aby vypovedali o stave náboženskej slobody. Ich informácia bude tvoriť časť výročnej správy, ktorú ministerstvo zahraničných vecí USA predloží Kongresu a bude k dispozícii aj na internete;
- Juha Kukkonen, predseda finskych voľnomyšlienkárov navštívil Sidmennt a stretol sa s malou skupinou členov;
- výbor Sidmenntu sa stretol s právničkou pre ľudské práva a požiadal ju o pomoc v zápase Sidmenntu za rovnoprávnosť s náboženskými organizáciami. Spísala dokument, ktorý používa Sidmennt pri vyjednávaní s orgánmi vlády. Právnička odporúčala Sidmenntu žalovať vládu. Od tohto postupu odradzuje okolnosť, by to vyžadovalo veľké finančné výdavky a proces by mohol trvať veľmi dlho;
- výbor sa rozhodol skúmať možnosť presvedčiť parlament o nevyhnutnosti novelizovať zákon o registrovaných cirkvách, alebo schváliť nový zákon o svetonázorových organizáciách ako ho majú v Nórsku od r 1981. Táto akcia pokračuje;
- člen výboru Sidmenntu mal prednášku na konferencii o ústave Islandu, kde vysvetlil stanovisko Sidmenntu k odluke cirkvi od štátu. S odvolaním sa na posudok právničky pre ľudské práva Sidmennt poslal v list komisii, pracujúcej na revízii ústavy, v ktorom sa zdôrazňuje, že v ústave nie je jasné stanovisko o právach neveriacich;
- v júli sa náš podpredseda zúčastnil na kongrese IHEU a IHEYO v Paríži;
- predseda Sidmenntu sa stretol s Lauri Sivonen, pomocníkom predsedu Európskej rady pre ľudské práva, ktorý navštívil Island. Vyložil mu situáciu svetonázorových organizácií na Islande. Island totiž má štátne náboženstvo a novorodené deti sa automaticky registrujú v matrike ako príslušníci matkinho náboženstva;
- posledné leto začali prípravy na medzinárodnú ateistickú, humanistickú a voľnomyšlienkársku konferenciu na Islande, ktorá sa má konať v júni 2006. Všetky štyri skupiny takýchto neveriacich Islandu spolupracujú na tomto veľkom projekte - spolu s Atheist Alliance International (AAI);
- August Berkshire, podpredseda AAI sa zastavil u nás na svojej ceste domov z Parížskeho kongresu;
- výbor Sidmenntu poslal médiám tlačovú správu podporujúcu práva homosexuálov a lesbičiek adoptovať deti (v záujme podpory pripravovaného zákona);
- Sidmennt poslal list poslancom parlamentu, žiadajúc ich podporu pri schvaľovaní zákona o rovnoprávnosti organizácií nenáboženských svetonázorov;
- Pekka Elo, predseda finskej humanistickej únie navštívil Sidmennt a hovoril s dvoma členmi výboru, ktorý bude publikovaný vo finskom humanistickom časopise;
- náš výbor poslal tlačovú správu médiám, v ktorej presne uviedol finančné podpory, ktoré vláda poskytuje náboženským organizáciám;
- v októbri daroval jeden starší čestný člen Sidmenntu 600 kópií svojej autobiografie, ako podnet na zvyšovanie dobrovoľných príspevkov;
- výbor Sidmenntu realizoval dávny sen - prvýkrát udelil titul humanistu roka. Dostala ho organizácia „Samtokin 78", čo je Združenie na obhajobu práv homosexuálov a lesbičiek. Súčasťou aktu bola recepcia. Tlačovú správu o podujatí uverejnili v médiách. V rozhlase bol odvysielaný rozhovor s predstaviteľmi Sidmenntu a Samtokin 78;
- štyria členovia výboru sa zúčastnili stretnutia s komisiou ministerstva školstva, ktorá reviduje učebné osnovy na vyučovanie vo verejných školách, majúce vzťah k náboženstvám (kresťanstvo, porovnávacia religionistika, etika a kritické myslenie). Zástupcovia Sidmenntu upozornili na mnohé prípady náboženskej indoktrinácie. Zdá sa, že komisia sa týmito vecami zaoberá, ale prijatie zmien v osnovách trvá veľmi dlho;

- v porovnaní s vlaňajškom, tohto roku sme zaznamenali nárast - až 40 % - účastníkov nášho programu občianskej konfirmácie;
- krokom vpred bolo usporiadanie konfirmačných kurzov pre vidiecku mládež. Predstavitelia Sidmenntu to pokladajú za sľubné;
- Sidmennt zvádzala boj v médiách. Viacerí kňazi napísali negatívne hodnotiace články o Sidmennte, skresľovali jeho postoje. Na viacerých internetových stránkach sa objavila vzrušená debata na túto tému;
- dvaja členovia výboru sa zúčastnili stretnutí Nórskej humanistickej asociácie na ich pozvanie;
- podrobný článok o Sidmennte bol zverejnený vo Fri Tanke, jednom z viacerých nórskych humanistických časopisov.
- britský magazín "Gay Humanist Quarterly" uverejnil článok o udelení ceny humanistu roka asociáciou Sidmennt;
- Sidmennt spolupracuje s Centrom pre ľudské práva na Islande na príprave seminára o rovnoprávnosti všetkých svetonázorových organizácií, vrátane náboženských. Požiadali sme politické strany Islandu, aby prostredníctvom svojich predstaviteľov oznámili svoje stanoviská;
- Sidmennt dostáva čo raz viac žiadostí o pomoc pri občianskych sobášoch a občianskych pohreboch. Zatiaľ Sidmennt nie je pripravený na túto službu, preto sa obmedzuje iba na poradenskú službu;
- nórska sesterská organizácia vždy veľmi účinne pomáhala Sidmenntu, preto Sidmennt bol pozvaný na národnú schôdzu tejto organizácie. Je neoceniteľné, že aj EHF ponúkla Sidmenntu svoju pomoc pri presadzovaní vytýčených cieľov;
- Sidmennt má záujem na školení členov za humanistických celebrantov. Sidmennt uvažuje o pozvaní Margarety Downey, aby pomohla zorganizovať výcvik a kvalifikačný postup.

Spracované podľa internetovej stránky islandských humanistov – Islandskej etickej a humanistickej Asociácie

Vybral a pripravil ***A. Rehák***

Druhá humanistická škola v Nemecku má zelenú

Thomas Hummitzsch

The opening of the second humanist school in Germany

Školský úrad v Brémach musí, podľa rozhodnutia Správneho súdu z zmysle zásadného pravidla o rovnakom zaobchádzaní, povoliť zriadenie humanistickej školy.

Prva humanistická škola vo Fürthe

Humanistický zväz Nemecka (HZN) má radosť z rozsudku brémskeho správneho súdu z 26. februára 2010, ktorý uznal plánovanú humanistickú školu za bez pochyby svetonázorovú (ateistickú) školu. Tento rozsudok potvrdzuje platnosť zásadného pravidla o rovnakom zaobchádzaní s rozličnými svetonázorovými organizáciami (medzi ktoré patria aj náboženské). „Takže založeniu druhej humanistickej školy v Nemecku už nestojí nič v ceste," komentoval udalosť úradujúci prezident HZN Prof. Frieder Otto Wolf.

Ak budú splnené všetky predpoklady, plánuje humanistický zväz otvoriť túto školu v školskom roku 2010/2011. **Prvá škola svetského humanizmu existuje už niekoľko rokov v bavorskom Fürthe**. V štádiu plánovania sú rovnaké školy v Berlíne a Mníchove.

Pod predsedníctvom sudkyne Anette Ohrmannovej brémsky správny súd jednoznačne odmietol námietky mestského školského úradu výrokom, že humanistická škola je bez akýchkoľvek pochybností svetonázorovou školou. Z nepochopiteľných dôvodov bolo iniciátorom odmietnuté povolenie založiť svetonázorovú školu. Školský úrad zamietol návrh HZN založiť školu v zmysle čl. 7 ods. 5 Ústavného zákona. Z neznámych príčin prišiel úrad k názoru, že v prípade plánovanej humanistickej školy nejde o svetonázorovú školu. Výrok súdu protirečí tomuto názoru a nedá sa už proti nemu odvolať.

HZN teraz vyzýva brémsky školský úrad, ale aj iné školské úrady v krajine, aby s rešpektom a kooperatívne spolupracovali s pobočkami HZN ako iniciátormi humanistických škôl a zriaďovaniu týchto škôl nekládli prekážky.

Humanistické školy treba chápať ako svetonázorové alternatívy k cirkevným súkromným školám, ale aj k verejným školám. Základom ich poslania je svetský humanizmus (ateizmus), ktorý žiakom sprostredkuje systematickú koncepciu vzdelania, zameranú na hodnoty bez väzby na akékoľvek náboženstvo.

Bližšie pozri: Thomas Hummitzsch, Weg frei für die zweite Humanistische Schule, Správy HZN.
Informáciu o prvej humanistickej škole vo Fürthe nájdete na stránke školy: www.humanistische-schule.de/
Pozrite si tiež stránku Združenia nemeckých humanistov (HVD) www.humanismus.de

Vybral a preložil ***R. Škoda***

Nórska humanistická asociácia a jej činnosť

Activities of the Norwegian Humanist Society

Nórska humanistická asociácia (NHA; nor. - Human-Etisk Forbund) je organizáciou ľudí, ktorí svoju etiku zakladajú na ľudských hodnotách.

Počet členov NHA od sedemdesiatych rokov minulého storočia sa zvýšil na terajších 76 500. Náboženské komunity v Nórsku podporuje štát i obce vo výške úmernej podpore štátneho náboženstva prepočítanej na počty členov cirkví. Od r. 1981 Nórska humanistická asociácia je rovnocenná s náboženskými komunitami a podľa toho dostáva aj primerané subvencie. Registrované cirkvi zahŕňajú deti svojich členov ako členov cirkvi do výkazov, z ktorých vychádza štát pri udeľovaní subvencií. Nórsky štát nediskriminuje v tomto ohľade ani humanistov, pretože do ich počtu ráta aj deti registrovaných humanistov.

Ideové východiská činnosti NHA

Za hlavný základ humanistického svetonázoru považujú nórski humanisti životnú skúsenosť. Ich radosti a starosti, výzvy s ktorými sa stretávajú a spolupatričnosť s ostatnými ľuďmi. Dávajú zmysel ich životu, a to bez potreby náboženstva a viery vo večný posmrtný život.

Ich názory na to, čo je dobré alebo zlé, vyvierajú zo zmyslu pre empatiu a spolupatričnosť. To umožňuje ľuďom pri prekonávaní kultúrnych, politických a náboženských bariér, pomáha im byť tolerantnými a rozvíjať myšlienky slobody a rovnosti ako boli vyjadrené v Deklarácii ľudských práv.

Nórski humanisti sa opierajú najmä o tieto pramene:

- spisy veľkých antických filozofov;
- myšlienky slobody, rovnosti a bratstva vyjadrené vo veku rozumu;
- prelomové myšlienky moderných nórskych spisovateľov akými boli Henrik Ibsen, Bjørnstjerne Bjørnson, Alexander Kielland;
- vedecké vysvetľovanie sveta;
- spôsob myslenia a cítenia radových občanov.

Ciele NHA

Nórska ústava z r. 1814 v § 2 ustanovuje: „Všetci občania majú slobodu náboženstva. Štátnym náboženstvom ostáva evanjelicko-luteránske náboženstvo. Občania tohto náboženstva sú povinní vychovávať svoje deti v rovnakom náboženstve.“

Nórska humanistická asociácia chce docieliť zmenu tohto znenia s nasledujúcim cieľom:

- dosiahnuť odluku štátu a cirkvi;
- dať slobodu všetkým náboženstvám a svetonázorom za rovnakých podmienok;
- premeniť Nórsko na spoločnosť bez štátneho náboženstva;
- rozvíjať spoločnosť bez zákonov

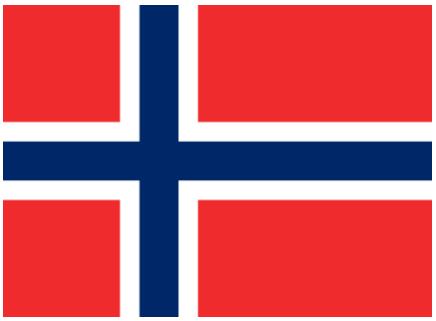

alebo nariadení, ktoré sú založené na náboženských výhodách pre verejné inštitúcie;
- zbaviť školský systém kontroly náboženstva, bez povinnej účasti škôl na náboženských oslavách a obradoch;
- sprístupniť adekvátne humanistické obrady pri významných životných udalostiach;
- podporovať uplatňovanie ľudských práv;
- šíriť informácie o humanizme.

Z činnosti NHA

Organizácia pracuje v týchto oblastiach:

- podpora štátu s neutrálnou ideologickou politikou, so slobodnou voľbou občanov pre akúkoľvek ideológiu, s rešpektovaním ľudských práv a pluralitnej spoločnosti;
- zabezpečovanie prístupnosti civilných obradov každému;
- rozvíjanie humanistického svetonázoru a služieb;
- šírenie informácií o humanizme a o činnostiach organizácie.

Edičná činnosť NHA

Organizácia vydáva časopis pod názvom HUMANIST a okrem toho štvrťročne vychádza FRI TANKE (Slobodná myšlienka), ktorý dostávajú všetci členovia bezplatne. Okrem toho vydáva celý rad letákov, plagátov, brožúr a kníh. Od r. 1995 má asociácia vlastné vydavateľstvo „Humanist Forlag“.

Ďalšie aktivity NHA:

- spoločnosť je fórom pre diskusie o etických a filozofických otázkach;
- poskytuje občianske obrady pri významných životných udalostiach a jubileách;
- lobuje v okruhu národných a miestnych politických praktík proti náboženskej a svetonázorovej diskriminácii;
- je miestom kritiky povier a bigotnosti;
- koná pravidelné schôdze členov.

Súčasťou NHA je aj HAMU (Humanist Action for Human Rights - Humanistická akcia za ľudské práva). Je to malá pridružená mimovládna organizácia, vykonávajúca činnosť na základe humanistických hodnôt. HAMU pôsobí už viac než 10 rokov.

Hlavnými prioritami HAMU sú zabezpečovanie práv a rozvíjanie činností žien a detí trpiacich útlakom a zneužívaním. HAMU pracuje na tomto úseku nielen doma, ale aj v zahraničí.

HAMU spolupracuje s miestnymi sekulárnymi neziskovými mimovládnymi organizáciami na juhu. Tieto aktivity sa zakladajú na presadzovaní zásad ľudskej dôstojnosti, rešpektovaní rozdielnych názorov, pluralizmu, a demokracie.

HAMU nemá platených zamestnancov, všetku prácu vykonávajú dobrovoľníci. Napr. v Indii sa podieľajú na rehabilitácii Jogíniek. Sú to mladé dievčatá, ktoré oddané miestnym bohyniam v mene tradície chrániť rodinu a spoločnosť proti epidémiám, smrti, hladomoru... sú zneužívané dedinčanmi ako prostitútky, prístupné každému. HAMU používa svoje fondy na obstarávanie nových podmienok života pre Jogínky. Poskytuje im výchovou, prácu, ubytovanie a obstaráva pôdu na

obrábanie. Odhaduje sa, že doteraz bolo rehabilitovaných asi 2200 Jogínskych žien. HAMU & presadzuje aj zmeny prostredníctvom spoločenských reforiem, ktoré by viedli k odstráneniu tejto tradície. Projekt beží od 1997.

Od r. 1974 sa HAMU v Indii podieľa na projekte spoločenskej integrácie kriminálnych skupín. Britská vláda vo svojich kolóniách izolovala kriminálnikov do osád a držala ich oddelene od zvyšku spoločnosti. Rehabilitácia, dnes už potomkov týchto kriminálnikov, sa robí zakúpením a prideľovaním pôdy na obrábanie, obstarávaním pôžičiek pre malé podnikanie a informačnými kampaňami. V tomto projekte sa doteraz podarilo rehabilitovať asi 80 % osôb, ktoré o to požiadali.

Mobilné zdravotnícke ambulancie

Tieto sa zaoberajú lekárskym vyšetrením a liečením obetí mučenia na ambulantnej báze, prostredníctvom mobilných ošetrovní. Projekt sa realizuje v Nepale, partnerom je Centrum pre obete mučenia (The Centre for Victims of Torture - CVICT). V Nórsku spolupracuje na projekte aj Norwegian Agency for Development Cooperation (NORAD - Nórska agentúra pre výstavbu a spoluprácu). Projekt prebieha od r. 2004.

Humanistická mládež (Humanistisk Ungdom)

Táto organizácia vznikla v auguste r. 2005. Má asi 13 000 členov vo veku do 35 rokov. Mnoho učiteľov v kurzoch pre občianske konfirmácie sú študenti. Títo neraz aj vytvorili svoje vlastné skupiny v mestách a dedinách.

V posledných rokoch sa vytvorili skupiny humanistickej mládeže aj pri niektorých univerzitách. Sú to mladí ľudia, ktorí realizujú svoje vlastné aktivity. Prevádzkujú napr. aj letné tábory pri mori alebo v horách, ktoré sú u dorastajúcej mládeže populárne.

Pripravil: ***A. Rehák***

Čo robia talianski humanisti

News from the Italian humanists

Talianskych miestnych humanistických skupín je veľa. Reprezentuje ich Unione degli Atei e degli Agnostici Razionalisti - Talianska únia racionalistov, ateistov a agnostikov (UAAR). Je to jediná celoštátna, od politických strán úplne nezávislá, asociácia ateistov a agnostikov v Taliansku. Zdôrazňovaním pojmu „racionalistická“ vyzdvihuje základnú zásadu humanistov: vieru v rozum ako jediné názorové východisko ľudí.

UAAR bola založená v r. 1991 s cieľom propagovať a šíriť ateistické i agnostické myšlienky, pričiniť sa o hlboko sekulárne štátne zriadenie a oponovať akýmkoľvek výhodám poskytovaným rímskokatolíckej cirkvi. V podstate ide o úsilie zabrániť diskriminácii neveriacich.

Niekoľko aktivít UAAR

- v decembri r. 1996 UAAR vydala knihu L’Ateo (Ateista) a v r. 1998 vytvorila na internete svoju www stránku;
- okrem hľadania kontaktov s predstaviteľmi vlády, UAAR iniciatívne pripravuje východiská tvorby a znenie právnych noriem, ktoré by zaručovali získanie plného uznania ateizmu a práv ateistov. Doteraz napríklad dosiahli, že pokrstených občanov, ktorí si to želajú, štátna správa prestane pokladať za kresťanov;
- kooperáciou s IHEU (Medzinárodnou humanistickou a etickou úniou) a EHF (Európskou humanistickou federáciou), v ktorých UAAR reprezentuje celoštátne talianske humanistické hnutie, sa organizácia zapája do intelektuálnych zápasov vyplývajúcich z toho, že Taliansko je sídlom centra jedného z najpočetnejších náboženstiev sveta. V zápase o sekularizmus je UAAR fakticky v prvej frontovej línii;
- medzi hlavné ciele UAAR patrí zrušenie článku 7. talianskej ústavy, ktorý uznáva právoplatnosť Lateránskej zmluvy medzi Talianskom a Vatikánom;
- autobusovú kampaň organizovali talianski ateisti v januári 2009; nápismi propagovali myšlienku, že boh, čerti, nebo a peklo sú iba výtvory ľudskej fantázie. Kampaň bola inšpirovaná podobnou aktivitou humanistov z iných krajín – najmä Britskej humanistickej asociácie. Vo februári 2009 prebiehala táto kampaň v Janove pri príležitosti menovania arcibiskupa Angela Bagnasca za kardinála a predsedu Talianskej episkopálnej konferencie (CEI);
- pôvodný slogan zvolený pre taliansku kampaň znel: „Zlá správa je, že Boh neexistuje. Dobrá správa je, že vy ho nepotrebujete.“ S touto kampaňou však boli aj ťažkosti. Tak napríklad predseda spoločnosti ob-

hospodarujúcej verejnú dopravu v Janove, odmietol autorizovať autobusovú kampaň ateistov na základe tvrdenia, že „to môže urážať morálne, občianske a náboženské presvedčenie verejnosti.“ Antonio Catricalà, prezident Talianskeho národného úradu pre trhy a súťaženie oznámil, že jeho úrad podal žalobu na iniciatívu „Ateistický autobus“, kvôli potenciálne „klamnej a nebezpečnej povahe“ takýchto nápisov v autobusoch. Aby UAAR vyšla v ústrety požiadavke úradu pre súťaživosť, reagovala na tieto nepriaznivé postoje tak, že v Janove spustila novú kampaň s odlišným sloganom, ktorý znel: „Dobrá správa je, že v Taliansku sú milióny ateistov. Vynikajúca správa je, že veria v slobodu prejavu.“

Z uvedeného vidieť, že UAAR v Taliansku to nemá ľahké a že ustavične musí hľadať riešenia, aby sa vyhla

konfrontácii so svojimi oponentmi, ktorí sa ateistov usilujú umlčať.

UAAR spolu s NSS (Britskou národnou sekulárnou spoločnosťou) predložili orgánom EÚ Protest proti náboženským privilégiám a proti diskriminácii neveriacich v Európskych členských organizáciách.

Tento dokument je natoľko dôležitý a do takej miery sa týka našich slovenských pomerov, že z neho vyberáme podrobnosti aj napriek tomu, že vznikol ešte v r. 2004 a udalosti spojené s jeho poslaním už značne pokročili. (Bližšie pozri: Religious Privilege And Discrimination In EU Member States)

Nerovnováha v zastúpení veriacich a neveriacich

NSS a UAAR uvítali iniciatívu vydať v EÚ „Zelenú knihu“, ktorá by bola venovaná diskriminácii v EÚ. Rozhodnutie o vytvorení a predložení tohto dokumentu vychádza zo skutočnosti, že Anglikánska cirkev ako štátna cirkev a taliansky konkordát uzavretý s katolíckou cirkvou sú dva markantné prípady najbežnejších zvýhodnení náboženských inštitúcií, zakotvených v zákone a opakujúcich sa aj v každodennej praxi väčšiny európskych členských štátov. Z týchto štátov 14 má konkordát s Vatikánom a väčšina ostatných členských štátov majú zriadené štátne náboženstvá. Táto okolnosť predstavuje azda jediný a najdôležitejší prameň diskriminácie na národnej a európskej úrovni medzi občanmi, ktorých náboženské alebo filozofické presvedčenie je odlišné od štátneho náboženstva.

V dôsledku toho sa náboženstvo teší osobitným ohľadom. Náboženské inštitúcie majú privilegované postavenie, čo narúša demokratickú rovnováhu v porovnaní s ostatnými inštitúciami. Výrazný počet verejných činiteľov a politikov, ktorí sú v EÚ pri moci, majú osobné náboženské presvedčenie. To nevyhnutne ovplyvňuje niektoré ich rozhodnutia, či už sa k tomu priznávajú alebo nie. Tieto (náboženské) vplyvy nemusia byť vždy zjavné zamestnancom alebo voličom takýchto verejných činiteľov, takže následná akcia ostáva bez kontroly parlamentu alebo občanov. Vatikán sám vždy presadzoval požiadavku, že politici musia dodržiavať líniu Vatikánu; ak to nerobia, budú potrestaní. Najviditeľnejšie je to v USA, ale pravdepodobne rovnaká situácia je aj v Európe. Patria sem prípady, keď politici sú členmi alebo sa dajú ovplyvňovať tlakmi z Opus Dei. Každý ďalší prístup alebo reprezentácia náboženských subjektov predstavuje zdvojnásobenie týchto vplyvov, často na škodu miliónov občanov, ktorí svoje filozofické presvedčenie neopierajú o náboženstvo. Sekulárna štruktúra EÚ je teda vystavená nepredpokladaným útokom vyplývajúcim z otvoreného alebo skrytého úmyslu zvýšiť náboženské vplyvy. Je to nedemokratické a môže to ohroziť spoločenskú harmóniu. EÚ má približne 50 oficiálnych predstaviteľov náboženských misií, z nich jeden je pápežský nuncius. Toto je zakotvené v zmluve ratifikovanej EÚ.

Ale aj to sa pokladá za nedostatočnú reprezentáciu rímskokatolíkov, pretože okrem toho EÚ má aj predstaviteľa katolíckej biskupskej konferencie. Existujú aj pravidelné reprezentácie iných náboženstiev. Príkladom je stretnutie s inými náboženskými predstaviteľmi (okrem rímskokatolíkov) predchádzajúce zmene prezidenta EÚ raz za dva roky. Pri tejto príležitosti vyjadrujú tieto subjekty svoje návrhy a želania.

Zatiaľ čo náboženské záujmy majú privilegované postavenie a dobre organizované zastúpenie svojich predstaviteľov, zástupcovia neveriacich ich sotva majú, alebo ich vôbec nemajú.

Podľa toho ako definujeme nábožensky neveriacich, štatisticky predstavujú niečo medzi tretinou a polovicou celej európskej populácie. Ide o skupinu, ktorá svojim počtom predstihuje väčšinu náboženských denominácií okrem majoritnej. Ich jedinou reprezentáciu je Európska humanistická federácia, zatiaľ čo náboženských „misií“ pri EÚ je 50. Veľká časť nábožensky neveriacich občanov, ktorí sa sami označujú za humanistov, ostávajú bez formálnej reprezentácie. Je to práve skupina, ktorá je najnepriaznivejšie postihnutá rôznymi praktikami, týkajúcimi sa najmä sexuálnej etiky, na ktoré „Svätá Stolica“ mocne vplýva a naznačenými cestami a prostriedkami aj úspešne presadzuje.

Konkordáty sú dohody medzi cirkvou a štátom

Rímskokatolícka cirkev sa pokúša uzavrieť konkordát s každým štátom, kde je to politicky možné. Počas 25 rokov výkonu funkcie pápeža K. Wojtylu, „Svätá Stolica“ prijala viac než 80 takýchto dvojstranných dohôd. Aj iné vplyvné cirkvi uzatvárajú konkordáty, napr. luteránska cirkev v Nemecku, pravoslávna cirkev v Gruzínsku. Po prípadnom podpísaní konkordátu medzi Vatikánom a Českou republikou sa podobného konkordátu domáha aj cirkev Adventistov siedmeho dňa.

Konkordáty sa odlišujú v detailoch, pretože kodifikujú obvykle už existujúce privilégiá cirkvi a pokúšajú sa k nim pridať ďalšie. Cirkvi obvykle vyhlasujú, že tieto konkordáty sú neškodné, pretože obsahujú iba to, čo zákony daného štátu už obsahujú. Tento argument je však „chyták“. Ak sa zmenia okolnosti, v demokratickej krajine je vždy možnosť zrušiť výhody nejakého subjektu. V prípade konkordátov je to

však nemožné, pretože zmeny vyžadujú súhlas oboch zmluvných strán. Všetky ostatné zákony sú pod kontrolou parlamentov a môžu sa v parlamente meniť. V prípade cirkví sa to však nedá, pretože žiadna cirkev sa nechce vzdať svojich privilégií.

Konkordáty podpisujú dve zmluvné strany pred ratifikáciou v parlamente. Toto stavia obsah konkordátu do zdanlivo bežného, triviálneho svetla a poslanci parlamentu majú „len" ratifikovať už hotovú vec. Potvrdzujú to aj vyhlásenia cirkvi, že ratifikácia je iba formálna záležitosť, že je to iba modernizácia a úprava skorších právnych noriem. V skutočnosti už samotná existencia inštitucionálnych dohovorov (konkordátov) s katolíckou cirkvou umožňuje prekračovať náboženské privilégiá stanovené v konkordáte. V Taliansku sa pápež objavuje na televíznych obrazovkách takmer denne. Minister školstva vymenoval za poradcu vo veciach etiky kardinála. Učitelia náboženstva platení štátom musia byť schvaľovaní diecézou, ktorá má právomoc odmietnuť menovanie, napríklad z dôvodu, že kandidát je rozvedený, alebo ak má nemanželské dieťa. Títo učitelia, v porovnaní s učiteľmi iných predmetov, sú teda vyňatí zo štandardných podmienok prijatia do zamestnania.

V Nemecku bol v poslednom čase zaznamenaný silný pohyb za prijatie konkordátov s katolíckou i s protestantskou cirkvou vo všetkých šestnástich spolkových štátoch. Jeden z dôvodov je jasný: Počty členov cirkví klesajú, preto nemôžu o sebe vyhlasovať, že predstavujú majoritu nemeckých občanov. Pre tieto cirkvi je to nepríjemné, pretože dosiaľ vždy sa vyhlasovali za „Volkskirche" (za nemeckú národnú cirkev).

Konkordát je prostriedok cirkvi na rozšírenie svojich privilégií – vrátane masívnych štátnych subvencií, a to aj v prípadoch, ak počty ich členov klesajú. Prostredníctvom konkordátu cirkev získa pravidelné subvencie navždy. Je to jasné zneužívanie demokracie.

Zlovestnejším dôvodom bolo to, že Vatikán sa konkordátmi chcel votrieť do EÚ a do národných zákonov rýchlo, ešte pred prijatím Európskej ústavy.

Štátom schválené štátne náboženstvá

Päť členských štátov EÚ má štátne náboženstvá. Veľká Británia je v tomto ohľade medzi západnými demokraciami jedinečná tým, že dvadsaťšesť biskupov anglikánskej cirkvi sedí v snemovni lordov. Je to jasné porušenie demokracie. Anglikánska cirkev spravuje 3 000 škôl, ktorých výdavky platí štát, ale štát nad nimi nemá kontrolu a nemôže ani určovať, kto do nich bude prijatý. Diskriminovaní sú nekresťania, lebo do týchto škôl nemôžu byť prijatí.

Európska ústava

Článok 51 navrhovanej Európskej ústavy v skutočnosti znovu ratifikuje všetky konkordáty dohodnuté na úrovni štátov a poskytuje im ďalšiu ochranu Európskej ústavy. Text článku 51 znel: „Európska únia rešpektuje a nemá predsudky voči štatútu cirkví a náboženských spoločností a skupín podľa národných zákonov v členských štátoch." To znamená, že ich bude obhajovať začlenením do zákonov spoločenstva, ktoré sú nadradené národným normám. Ak sa docieli ratifikácia tejto ústavy, všetky formy vzťahov medzi náboženstvami a štátmi, t. j. všetky konkordáty, štátne náboženstvá, klerikálny štatút Alsaska, cirkevné dane, prečin rúhania, budú integrované do zákonov spoločenstva. Vznikli odôvodnené obavy, že ak niektorý štát bude chcieť odvolať konkordát proti vôli náboženských inštitúcií – nech je to konkordát Bonapartov, Hitlerov, Frankov, Mussoliniho alebo Salazarov, bude to vyžadovať súhlas 25 krajín EÚ rovnako, ako keď budú chcieť meniť Európsku ústavu. To by bola celkom nerealizovateľná procedúra.

Článok 51 navrhovanej ústavy mal veľa podobností s konkordátmi, o. i. aj to, že uznával právo cirkví zasahovať do európskeho zákonodarstva. (teda do demokratického života inštitúcií EÚ).

Záver

Inštitucionálne privilégiá dané cirkvám, ako konkordát a článok 51 navrhovanej ústavy EÚ sa dajú charakterizovať nasledujúcimi protidemokratickými ustanoveniami:

- Zakotvujú existujúce privilégiá cirkví a pokúšajú sa tam vpašovať ďalšie.
- Tieto výhody, vrátane masívnych štátnych subvencií, nikdy viac sa nebudú môcť dostať pod demokratickú kontrolu.
- Vytvárajú teokratické poddanstvo, v ktorom niektoré ľudské práva už nebudú platiť; bez súhlasu cirkví už nebude možné ich nikdy obnoviť. Faktom však je, že náboženské subjekty patria k najsilnejším zástancom utláčania žien, sexuálnych menšín a utláčateľom ľudských práv vo všeobecnosti. Napr. rímskokatolícka cirkev sa prostredníctvom svojho legitímneho členstva v OSN pokúša zablokovať distribúciu kondómov a odrádza od ich používania pod nečestnou zámienkou, že kondómy prepúšťajú vírus HIV s následným ochorením na AIDS.
- V skratke: náboženské privilégiá nevyhnutne vedú k diskriminácii voči každému, kto nepatrí k štátnej (etablovanej) cirkvi a takto predstavujú základnú hrozbu jednak demokracii ako aj ľudským právam. Rastúci vplyv kresťanského a moslimského fundamentalizmu je jednou z najväčších hrozieb západnej demokracii a všeobecným ľudským právam.

V čase prípravy Európskej ústavy NSS a UAAR naliehavo žiadali Európsku komisiu, aby upozornila hlavy štátov a vlády na náboženské privilégiá a diskrimináciu vplývajúce z článku 51, vtedajšieho návrhu Európskej ústavy.

Osud a peripetie pri schvaľovaní ústavy EÚ nakoniec sprevádzal iný vývoj. Podrobnejšie pozri: Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Úradný vestník Európskej únie, Zväzok 53 z 30. marca 2010. Sú tam Zmluvy o Európskej Únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ako aj ich protokolov a príloh v znení zmien a doplnení vyplývajúcich z Lisabonskej zmluvy podpísanej 13. decembra 2007 v Lisabone, ktorá nadobudla platnosť 1. decembra 2009. Citovaný úradný vestník obsahuje tiež vyhlásenia pripojené k záverečnému aktu medzivládnej konferencie, ktorá prijala Lisabonskú zmluvu. Dostupné na internete

Podľa: European Rally for Secularism a internetovej stránky talianskej Únie racionalistov, ateistov a agnostikov na stránke Wikipédie

Vybral a spracoval ***A. Reháк***

Ako pracujú humanisti v USA

The work of humanists in the USA

Americká humanistická asociácia (AHA) je následníckou organizáciou Humanist Fellowship (Humanistická spoločnosť), ktorá bola založená na Univerzite v Chicagu a vydávala periodikum New Humanist (Nový humanista). Jej prvý manifest bol uverejnený v r. 1933. Reorganizácia Humanist Fellowship do novej Americkej humanistickej asociácie prebehla v r. 1941. Od tých čias šíri humanizmus dostupnými prostriedkami. Sídli vo Washingtone D. C. - hlavnom meste USA.

Členskú základňu AHA tvorí 11 000 členov, ktorí pracujú v asi 100 základných organizáciách. Publikačné aktivity boli a sú jednou zo základných úloh asociácie, ktorá okrem kníh vydáva mnohé časopisy vrátane oceneného (Humanista).

Rozsiahle sú kontakty humanistov s médiami, lebo majú prístup aj do Capitol Hillu (budova vo Washington, D. C., v ktorej sa nachádzajú obe snemovne USA), čím je zabezpečená dostatočná publicita cieľov amerických humanistov.

Humanisti z USA sa na internete prezentujú mnohostranne: patria im blog Rant & Reason, profily na My Space a Facebooku, Twittre a Flickeri. Majú aj kanál na YouTube a vydávajú elektronický časopis Humanist Network News (Humanistické internetové noviny), ktoré vydáva Institute for Humanist Studies (Inštitút humanistických štúdií). s týždennou periodicitou.

Pridružené organizácie zastávajú medzi štátom a cirkvou zásady Jeffersonovho múru, propagujú humanistické myšlienky v oblasti výučby, zaoberajú sa etickými a morálnymi problémami na základe nových poznatkov v biotechnológiách, pomáhajú ľuďom, ktorí potrebujú pomoc a aplikujú humanizmus v každodennom živote.

Asociácia každoročne usporadúva konferencie, na ktorých vystupujú svetoznámi odborníci a zúčastňujú sa ich stovky humanistov z USA. AHA spolupracuje s inými organizáciami, ktorých obsah činnosti vychádza z racionalizmu.

Popredné periodiká AHA

The Humanist (Humanista) je dvojmesačník, ktorý bol odmenený cenou za kvalitu. Zaoberá sa kritickým skúmaním a spoločenskými záujmami v súvislosti s humanizmom.

Free Mind (Slobodné myslenie) je štvrťročník, ktorý hodnotí aktivity členov.

Essays in the Philosophy of Humanism (Štúdie z filozofie humanizmu) je periodikum vychádzajúce dvakrát do roka. Prináša analytické a vedecko-teoretické štúdie.

Grass Roots News (Komunitné správy) spája združujúce sa humanistické organizácie a prináša články zamerané na zlepšovanie ich výkonnosti.

Humanist Press (Humanistické nakladateľstvo) je vydavateľstvo AHA, kde si možno z množstva vydávaných kníh vybrané tituly priamo objednať.

Z najnovších aktivít pridružených organizácií

- Second Chance Prom v Mississippi (Druhá šanca na stužkovú). Toto podujatie sa konalo v sobotu 11. mája 2010 pod sponzorstvom AHA a Green Day (Zelený deň) v Tupelo, Mississippi. Stretli sa tu členovia LGBT (Spoločnosť pre lesbičky, homosexuálov, bisexuálov a transsexuálov pôsobiaca od r. 1990) s reprezentantkou pôdohospodárskej školy v Itawamba Constance McMillen (Táto žiačka (lesbička) uvedenej strednej školy oznámila, že sa stužkovej zúčastní oblečená vo fraku a príde spolu so svojou priateľkou. Škola a rodičovské združenie preto stužkovú odvolali, ale potom ju zorganizovali tak, že sa Constance o tom nedozvedela a slávnosti sa nezúčastnila. Preto AHA s ďalšími sponzormi zorganizovali pre Constance stužkovú, ako jej druhú šancu – pozn. prekl. Pozri: Constance McMillen Gets Second Chance Prom);
- Humanisti ostro kritizujú, že súd v obvode Columbia odmietol sťažnosť na modlenie pri inaugurácii prezidenta (7. máj, 2010).
- Humanisti vítajú vydanie známok na počesť Katheriny Hepburnovej (6. mája 2010), ktorá bola humanistkou a od Humanistickej asociácie v r. 1985dostala ocenenie za umenie.
- Humanisti pozvali prezidenta Obamu na oslavy národného dňa rozumu. V USA majú tradíciu oslavy národného dňa modlitieb, kedy prezident vyzýva občanov, aby sa modlili. Americká humanistická asociácia vyzvala občanov, aby oslavovali národný deň rozumu, ktorý bol tento rok dňa 6. mája.
- Spory vo veci kríža, postaveného v Mohavskej púšti, ktorá je národnou rezerváciou. Humanisti kritizujú rozhodnutie najvyššieho súdu USA o tom, že kríž v tejto rezervácii môže zostať. Toto predstavuje vážny precedens v právnom stave americkej odluky štátu a cirkvi.

Správy o rôznych udalostiach

- Čo musí kongres urobiť, aby zabezpečil mier na Strednom východe (27. apríla 2010).
- Metropolitan Transportation District (Mestské oddelenie dopravy) v Santa Barbare neoprávnene odmietlo nenáboženský plagát, o ktorého prezentáciu žiadala Humanistická spoločnosť v tomto meste. Stalo sa to napriek tomu, že plagáty náboženského zamerania toto oddelenie povoľuje (19. apríla 2010).
- Federálny súd rozhodol, že národný deň modlitieb je proti ústave, pretože porušuje ústavnú odluku štátu od cirkvi. Obvodná sudkyňa Barbara B. Crabb v rozhodnutí to zdôvodňuje tým, že ide o výhradne náboženskú ceremóniu, ktorá nemá nič spoločné so sekulárnym fungovaním štátu.
- Neveriaci vyzývajú k trestnému vyšetrovaniu zneužívania detí katolíckymi duchovnými (Washington, D. C., 13. apríla 2010). Roy Spec-

khardt, výkonný riaditeľ AHA sa k tomu vyjadril takto: „Deti, ktoré boli obeťami sexuálneho zneužívania katolíckymi kňazmi trpeli dvojnásobne, teda aj utajovaním zo strany cirkvi. Je urážlivé, ak Vatikán používa v tejto veci svoj náboženský status na vyhýbanie sa zodpovednosti. Keby hociktorá sekulárna inštitúcia bola vierohodne obvinená z toho, čo pápež Benedikt robil utajovaním týchto zločinov, nemožno pochybovať, že by sa skutková podstata príslušnými ustanovizňami vyšetrovala. Náboženské inštitúcie by nemali byť výnimkou z vyšetrovania ich činnosti, iba preto, že sú to náboženské inštitúcie a mali by byť zodpovedné za všetky kriminálne skutky. AHA v tejto veci má rovnaký názor ako Christopher Hitchens a Richard Dawkins, že na pápeža by sa v tomto prípade nemala vzťahovať diplomatická imunita a že by mal byť zatknutý. AHA nevyzvala pápeža na odstúpenie.“ Speckhardt to odôvodňoval tým, že „nekatolíci na to nemajú právo. Ratzingerov prístup k záležitosti je v jasnom protirečení s morálkou a poukazuje na prednosti humanizmu. Ako humanisti pokladáme celé ľudstvo za bratov a sestry, nie preto, že sme božími deťmi, ale preto, že tvoríme jednotné ľudské pokolenie. To nie je teológia ani božie zjavenie, ale skutočnosť.“

- Podľa štúdie realizovanej Pew Forum a Public Life, prekvapujúca tretina katolíkov si myslí, že boh neexistuje, alebo že to nie je osobná postava. Mnohí z týchto pokrokovo mysliacich katolíkov sa pridržiava svojej katolíckej identity z rodinných alebo kultúrnych dôvodov, či zo zotrvačnosti. Nedostatok viery v osobného boha napovedá, že veľa katolíkov neberie diktát Vatikánu vážne, že podpora „stáda“ „pastiermi“ je malá.
- Posledný aprílový týždeň AHA v Moscow, Idaho, zriadila nový bilbord, kde je zobrazený americký štvťdolár s www adresou AHA, na ktorom je namiesto In God We Trust (Veríme v boha) - napísané In Good We Trust (Veríme v dobro).
- Bolo založené „Appignanské legálne humanistické stredisko“, ktoré od mája r. 2006 poskytuje okrem právnej poradne aj advokátov, zastupujúcich humanistické stránky na súdoch vo veciach ústavných práv veriacich i neveriacich. Tieto možnosti vo filiálkach AHA doteraz boli iba veľmi obmedzené.

Novinky z „Blue Blocku“

- Appignanské legálne humanistické stredisko má na starosti nový súdny proces, ktorý sleduje plán na zrušenie modlitby a náboženskej prísahy pri inaugurácii Baracka Obamu za prezidenta USA.
- The Appignani Bioethics Center (Apignanské bioetické stredisko) je projekt AHA, zameraný na výskum problémov bioetiky. Centrum informuje miestne, štátne a medzinárodné orgány o lekárskych a biotechnických výskumoch a o ich výsledkoch. Spolupracuje s profesionálmi z oblasti zdravotníckej starostlivosti a obstaráva výchovné projekty najmä pre rozvojové krajiny. Problémy, ktorými sa zaoberá:
- nezákonné obchodovanie s orgánmi;
- starostlivosť o zomierajúcich;
- reprodukčné a sexuálne práva;
- výskum kmeňových buniek a jeho liečebné uplatnenie;
- infekčné choroby a epidémie postihujúce človeka;
- zásahy genetického inžinierstva do produkcie potravín.

Centrum je pridružené k Americkej humanistickej asociácii. Svoje sídlo má na 777 UN Plaza, s výhľadom na sídlo OSN v New York City.
Americká humanistická asociácia pripravuje už svoju 69-tu výročnú konferenciu, ktorá bude v Silicon Valey.

Podľa: American Humanists Association

Voľne spracoval: ***A. Rehák***

Humanistické organizácie vo svete

Humanist organization in the world

- **Medzinárodná humanistická a etická únia** *(International Humanist and Ethical Union)* www.iheu.org
- **Európska humanistická federácia** *(European Humanist Federation)* www.humanistfederation.eu
- **Združenie britských humanistov** *(British Humanist Association)* www.humanism.org.uk
- **Rada pre sekulárny humanizmus** *(Council for Secular Humanism)* www.secularhumanism.org
- **Združenie amerických humanistov** *(American Humanists Association)* www.americanhumanist.org
- **Francúzsky voľnomyšlienkári** *Fédération Nationale de la Libre Pensée (French Freethinkers)* www.fnlp.fr
- **Kanadskí humanisti** *(Humanist Canada)* www.humanistcanada.com
- **Združenie nemeckých humanistov** *Humanistischer Verband Deutschlands (German Humanist Association)* www.humanismus.de
- **Inštitút humanistických štúdií** *(Institute for Humanist Studies)* www.humaniststudies.org
- **Národná sekulárna spoločnosť** *(National Secular Society)* www.secularism.org.uk
- **Združenie poľských humanistov** *(Polish Humanist Association)* http://humanizm.free.ngo.pl/
- **Ruská humanistická spoločnosť** *Russian Humanist Society* www.humanism.ru
- **Ukrajinskí ateisti** http://uath.org/main/
- **Stránka Richarda Dawkinsa** *(The Richard Dawkins Foundation for Reason and Science)* http://richarddawkins.net/
- **SISYFOS Český klub skeptikov** www.sysifos.cz
- **Skeptický slovník** *(The Skeptic's Dictionary)* www.skepdic.com

-red-

Koniec vitalizmu

Arthur Caplan

The end of vitalism

Známy genetik Craig Venter a jeho kolegovia spojili metódu syntetického genómu a transplantácie genetickej informácie medzi baktériami a vytvorili „syntetickú bunku“. Venter to prirovnal k tvorbe nového softvéru. Vedci skopírovali existujúci genóm baktérie a zistili genetický kód, ktorý potom chemickými mechanizmami syntézy znova vytvorili. „Potom sme mohli vybrať syntetický chromozóm a transplantovať ho do inej bunky,“ povedal Venter. „Bunka sa po prijatí kódu zmení na organizmus, ktorý je v transplantovanej informácii zakódovaný.“ Nová baktéria sa viac ako miliónkrát skopírovala a všetky kópie obsahovali syntetizovanú DNA a boli ňou riadené (pozn. redakcie).

Venter a jeho spolupracovníci dokázali, že hmotný svet možno tak manipulovať, že vytvorí to, čo nazývame život. Tým ukončili debatu o povahe života, ktorá trvala stovky rokov.

Ich dielo podrýva zásadný názor o povahe života. Pre našu mienku o nás samých a o našom mieste vo vesmíre sa asi ukáže taký významný, akými sú objavy Galilea, Koperníka, Darwina a Einsteina.

Pred viac ako 100 rokmi francúzsky filozof Henri-Louis Bergson tvrdil, že nikdy nebude možné vysvetliť život jednoducho mechanisticky. A nikdy nebude možné vytvoriť ho umele syntézou molekúl. Tvrdil, že existuje „vitálny elán“ – životná sila, ktorou je neúnavný prúd, odlišujúci živé od neživého. Nijaká manipulácia s neorganickou hmotou neumožní vytvorenie ničoho živého.

Tento „vitalistický“ názor pretrval v rozličných formách storočia. Galén písal v druhom storočí o „vitálnom duchu“; Louis Pasteur hľadal v roku 1862 „vitálnu akciu“ na vysvetlenie spôsobu existencie života; a biológ Hans Driesch ešte v roku 1894 považoval „enteléchiu“, esenciálnu silu, za predpoklad života. Bez ohľadu na revolučné objavy molekulárnej biológie mala veda veľké ťažkosti s redukovateľnosťou života na vlastnosť hmoty.

Medzitým kresťanstvo, islam a judaizmus, okrem iných náboženstiev, hlásali, že vysvetľujúcou podstatou aspoň ľudského života je tzv. duša. Dôkaz, že život možno vytvoriť z neživých častíc, hoci sa tieto získali z bunky, vyvoláva pochybnosti o všetkých týchto hlboko zakorenených metafyzických názoroch. Zdá sa, že Venterov úspech zbavuje platnosti argument, že existencia života vyžaduje osobitnú silu alebo moc. Podľa môjho názoru to ho robí jedným z najdôležitejších vedeckých úspechov v histórii ľudstva.

Podľa: Arthur Caplan, profesor bioetiky na University of Pennsylvania, The end of vitalism, Nature, vol. 465, 27 May 2010.
Nature Internotional weekly journal of science

vybral a preložil: ***R. Škoda***

Zaujímavé dátumy a objavy ľudstva

Interesting discoveries and historical dates

5 miliónov rokov pred n. l.:
V Afrike sa objavili prvé bytosti podobné človeku.
2,5 milióna rokov pred n. l.:
Obavili sa prvé kamenné nástroje.
500 000 rokov pred n. l.:
Pravekí ľudia začali používať oheň
400 000 rokov pred n. l.:
Bol vynájdený oštep.
33 000 rokov pred n. l.:
Do Európy prišli prví moderní ľudia.
8 000 rokov pred n. l.:
V severnom Iraku sa ľudia začali zaoberať poľnohospodárstvom, v Peru sa začali pestovať zemiaky a v Juhovýchodnej Ázii ryža. Vznikli prvé mestá.
5 000 rokov pred n. l.:
Ako platidlo pri výmene tovaru (peniaze) sa používali hrudky zlata.
4 200 rokov pred n. l.:
Egypťania vynašli kalendár s 365 dňami a 12 mesiacmi v roku.
3 500 rokov pred n. l.:
Sumeri v Iraku vynašli písmo (klinové písmo).
3 300 rokov pred n. l.:
V Iraku bolo vynájdené koleso.
1 500 rokov pred n. l.:
Egypťania vynašli slnečné hodiny, prvé použiteľné zariadenie na meranie času.
625 rokov pred n. l.:
Na území dnešného Turecka sa narodil filozof Táles, ktorý je považovaný za prvého bádateľa.
530 rokov pred n. l.:
Pytagoras zapísal svoju známu matematickú vetu.
470 rokov pred n. l.:
Grék Alkmaeon ako prvý pitval mŕtvolu človeka. Prišiel na to, že ľudia rozmýšľajú mozgom.
440 rokov pred n. l.:
Demokritos tvrdil, že všetko sa skladá z atómov.
428 rokov pred n. l.:
Zomrel Anaxagoras. Dostal sa do väzenia, pretože tvrdil, že Slnko a Mesiac sú súčasťou prírody, a nie sú bohovia.

Z rôznych zdrojov pripravila: ***-red.-***

Svätorečenie Pia 12.?

Edd Doerr

Sainthood for Pius 12.?

Hoci to znie falošne, arogantne, orwelovsky, kafkovsky, Vatikán je pevne odhodlaný svätorečiť Pia 12. (rodeného Eugenia Pacelliho), pápeža v čase 2. svetovej vojny, známeho svojou bojazlivosťou pred nacistami a ich odhodlaním vykynožiť Židov, Rómov, Slovanov a iných „podľudí“.

Kanonizácia tohto Pia (Svätého) za svätého je síce vnútorná záležitosť cirkvi, ale bude to ťažká urážka všetkých Hitlerových obetí a všetkých, čo sa na to pamätajú. Tento súd sa opiera o diela takých katolíckych spisovateľov, akými boli John Cornwell (Hitlerov pápež: Tajná história Pia 12., 1999 – pozri tiež Zošity humanistov č. 12, s. 23), Garry Wills (Pápežov hriech: Štruktúry podvodu, 2000) a James Carroll (Konštantínov meč: Cirkev a Židia, 2001). Možno pridať aj kontroverznú drámu nemeckého spisovateľa Rolfa Hochhutha Zástupca, s jej 65-stranovým historickým dodatkom od Alberta Schweitzera.

Stratégia Vatikánu spočíva v spárení kanonizácie Pia 12. s populárnym, ale reakčným Jánom Pavlom 2. Takto boli do jedného balíka zabalení liberálny Ján 23. (populárny pápež 2. vatikánskeho koncilu) a antisemitský Pius 9., známy okrem iných hrozných činov „polapaním“ rímskych Židov do ohradeného geta; výraz použil katolícky spisovateľ John Allen. Ešte známejším sa stal násilným odlúčením židovského dieťaťa od jeho rodičov, ktoré bolo napriek ich vôli a protestom vychované ako rímskokatolík. (Pozri prípad Edgara Mortaru v Zošitoch humanistov č. 21, s. 5). Americký kongres v dôsledku tejto udalosti v roku 1967 zakázal výdavky na diplomatické styky s Vatikánom a až na Reaganov popud bol tento zákon zrušený 8. februára 1984. Svedčil som vtedy pred senátnym výborom proti nadviazaniu diplomatických stykov so Svätou stolicou, a to v prospech protestujúcich organizácií Američania za náboženskú slobodu, vtedajšiu Radu pre demokratický a sekulárny humanizmus, Unitársku univerzalistickú asociáciu, Americkú etickú úniu a Americkú humanistickú asociáciu. Svoje svedectvo som publikoval vo svojej knihe Tu stojím (2006).

Čitateľ si iste všimol, že používam miesto rímskych arabské čísla. Prečo používať taký primitívny a prekonaný spôsob číslovania, ktorý nepozná nulu?

Benedikt 16. proti Kodani

Pápež Benedikt 16. kritizoval decembrový summit 2009 v Kodani, že nebol dosť ostrý vo veci klimatických zmien a hrozby globálneho otepľovania našej planéty. Správne prízvukoval „ekonomickú a politickú rezistenciu“ v boji proti degradácii životného pro-

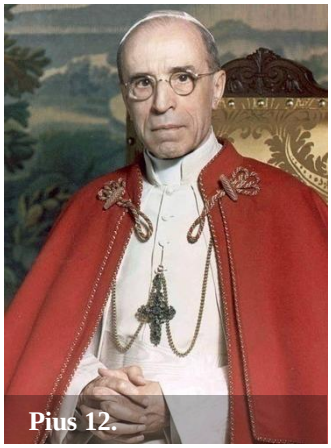
Pius 12.

stredia a vyčerpaniu neobnoviteľných zdrojov. Ani slovo však nepovedal o jednej dôležitej záležitosti, ktorú by mohol pomôcť zlepšiť, a ktorú len on môže pomôcť zlepšiť: odvolanie zhubnej patriarchálnej a spiatočníckej encykliky Pavla 6. z roku 1968, nazvanej Humanae vitae a zakazujúcej antikoncepciu.

Už v roku 1975 Fordova administratíva vydala štúdiu National Security Study Memorandum (NSSM) 200 s titulom Implications of Worldwide Population Growth for US Security and Overseas Interests (Dôsledky celosvetového rastu populácie pre bezpečnosť USA a ich zámorské záujmy). Odhaľovali sa v nej škodlivé následky preľudnenia na životné prostredie, zdroje, zásoby vody, ekonomický rozvoj, mier, politickú stabilitu, zdravie žien a detí, životnú úroveň atď. Odporúčal sa všeobecný prístup k plánovanému rodičovstvu a bezpečné legálne prerušenie tehotenstva. Hoci ju prezident Ford schválil, bola táto štúdia „utajená“ a ostala pod zámkom až do roku 1989. Aj potom ostala nepovšimnutá. Až v roku 1996 ju uverejnil populačný vedec Stephen Mumford pod titulom Život a smrť NSSM 200: Ako deštrukcia politickej vôle ruinovala americkú populačnú politiku.

Encykliku Humanae vitae vydal Pavol 6. v roku 1968, ktorý podľahol argumentom kardinála Karola Wojtylu, budúceho pápeža Jána Pavla 2. a nebral pritom do úvahy názory svojich poradcov. V lete 1968 som bol na platenej dovolenka na univerzite Colombia a prežil som vlnu verejného rozhorčenia nad činom „Svätého otca“.

Benedikt 16. by to všetko mohol zmeniť škrtom pera. Neschopnosť odčiniť neodhadnuteľné škody tejto encykliky ho stavia do spoločnosti najhorších džihádistov.

„Teokón“ volá do zbrane

(Teokón je konzervatívec, presvedčený, že pri formulácii a realizácii verejnej politiky má hrať rozhodujúcu úlohu kresťanské náboženstvo.)

Revúc porodila hora myš. Horu predstavujú autori-dizajnéri (traja) a podpisovatelia (v polovici januára 2010 ich bolo vyše 350 000), malého chlpatého hlodavca (znejte, fanfáry!) „Manhattanská deklarácia“, predložená čakajúcemu svetu v novembri 2009 na jednom vŕšku na Manhattane. Ide o nafúknutý útok na slobodu svedomia pri voľbe v otázke potratu a rovnopohlavných manželstiev, všetko zabalené do pozlátky „náboženskej“ slobody.

Túto medovú štúdiu vyprodukovali doktori Robert a Timothy George v spolupráci s odsúdeným, ale znovuzrodeným Chuckom Colsonom. Prvý má nálepku „najvplyvnejší konzervatívny kresťanský mysliteľ v celom štáte“, Colson je z Nixonovej liahne a po jej výbuchu našiel uplatnenie ako fundamentalistický nadháňač.

Deklaráciu podpísalo vyše 50 katolíckych biskupov a všetci známi protestantskí televangelisti vrátane ich synov. Ani jedna žena! Stačí?

Podľa: Edd Doerr, Sainthood for Pius 12.? (Gasp!). Free Inquiry, 30/3, apríl-máj 2010, s. 47.

Vybral a preložil ***R. Škoda***

Európsky parlament o zneužívaní detí katolíckymi kňazmi

The activities of the European Parlia-ment in regards to child abuse by the Catholic Church

Členovia parlamentnej skupiny Alliance of Liberals and Democrats for Europe – ALDE (Koalícia liberálov a demokratov pre Európu), vrátane čestnej členky (National Secular Society - NSS (Národnej sekulárnej spoločnosti) Sophie in 't Veld, požiadali prezidenta Európskeho parlamentu a komisára pre ľudské práva, aby odsúdil výroky katolíckej hierarchie, podľa ktorej pedofília údajne súvisí s homosexualitou a obviňovanie katolíckej cirkvi a jej kňazov z pedofílie je porovnateľné s antisemitizmom.

Táto skupina v liste konštatuje, že EÚ a jej členské štáty pripisujú veľký význam ochrane detí pred zneužívaním a násilím, najmä však proti pedofílii.

S pedofíliou je prepojená homosexualita, nie celibát, vyhlásil počas návštevy Čile kardinál Bertone.

Komisia, vychádzajúc z už existujúcich predpisov, nedávno podala Európskemu parlamentu a rade návrh direktívy o potláčaní sexuálneho zneužívania, sexuálneho vykorisťovania detí a proti detskej pornografii (2004/68/JHA).

Obeťami sexuálneho násilia boli nahlásené mnohé prípady pedofílie katolíckych kňazov z celého sveta. V USA to viedlo k trestnému vyšetrovaniu v mnohých federálnych štátoch. Zabúda sa však pri tom na spoluvinu vatikánskej hierarchie, ktorá ostáva bokom a je neobjasnená. Kardinál Bertone, štátny sekretár Svätej stolice vyhlásil, že je súvislosť medzi homosexualitou a pedofíliou. Iný predstaviteľ cirkvi dokonca porovnal kritiku pápeža s antisemitizmom. Ďalší klerikáli sa usilujú bagatelizovať tieto ohavné činy kňazov. Pýtame sa, či prezident Európskej komisie a komisia pre ľudské práva a spravodlivosť hodlajú vyjadriť svoje odsúdenie pedofílie, ako aj uvedených urážlivých deklarácií hierarchie katolíckej cirkvi? Pýtame sa, či na plánovanom stretnutí s predstaviteľmi náboženstiev v máji t. r. vyjadria svoje obavy autoritám Svätej stolice? Pýtame sa, či hodlajú zabezpečiť, aby pedofilné zločiny, vrátane tých, ktorých sa dopustili kňazi boli stíhané? Práva obetí musia byť chránené proti utajovaniu, nech sa to týka akéhokoľvek vysokého cirkevného funkcionára.

Pohľad na niektoré prípady sexuálneho zneužívania ako ho popisuje Írska komisia na vyšetrovanie zneužívania detí (CICA)

V jednej škole riadenej mníchmi, štyria svedkovia podali podrobnú správu o sexuálnom zneužívaní znásilňovaní, ktoré vo všetkých prípadoch páchali dvaja mnísi a pri jednej príležitosti aj jeden starší chovanec. Svedok zo školy, z ktorej pochádzajú mnohé ďalšie svedectvá opisuje, ako bol znásilnený tromi mníchmi: *„Priviedli ma do ošetrovne ... podržali ma na jednej posteli a potom sa správali ako zvieratá. ...Vnikali do mňa, až som krvácal.“* Iný svedok vypovedal, že bol zneužívaný dvakrát týždenne dvoma mníchmi na záchode spálne takto: *„Jeden mních bol na stráži, zatiaľ čo druhý ma sexuálne zneužíval... potom sa vymenili. Končilo to vždy aj silným bitím. Keď som to povedal kňazovi pri spovedi, vynadal mi, že som luhár. Potom som o tom už radšej nerozprával.“*

Iný svedok vypovedal: *„Musel som ísť do jeho izby (rozumej do izby mnícha) kedykoľvek sa mu zachcelo. Tam som mu musel robiť masturbáciu. Bol tam aj iný fráter, ktorý ma pridržal, bili ma korbáčom tak, že mi prsty rozmlátili (ukázal jazvy na prstoch).“*

Svedok č. 7 232 vypovedal: *„Bál som sa najmä v noci, keďže som počul plač a výkriky chovancov v šatni, v spálniach alebo v spálni niektorého mnícha. Títo chovanci boli sexuálne zneužívaní mníchmi. Najmä spolubývajúci, o ktorých bolo známe, že boli siroty to mali najťažšie. Vedel som ich odlíšiť od druhých podľa ich zaostalého vzrastu. Boli v ústave už od nepamäti. Ich plač sa ozýval z izby, kde býval fráter XY, ktorý ich tam zneužíval.*

Jednej noci, skoro potom čo som sa dostal do toho ústavu, som videl mnícha na posteli s jedným mladým chlapcom… počul som, ako ten chlapec jačal a plakal. Ten mních XY mi povedal: „ak si nebudeš hľadieť svojich vlastných vecí, stane sa ti to isté. … Počul som deti ustavične kričať a už som vedel, že boli pohlavne zneužívané. Bolo to ako nočná mora. Pokúšal som sa aj odtiaľ utiecť. Stalo sa to po tom, čo som videl jedného chlapca, ako krvácal zo zadku. Vtedy som si uvedomil, že sa to môže stať aj mne. Táto myšlienka ma stále znepokojovala.“

Toto sú niektoré z prípadov sexuálneho neužívania, ktorých sa kňazi dopúšťali a katolícka cirkev ich od nepamäti zatajovala. Dokonca aj správa Írskej komisie na vyšetrovanie zneužívania detí na nátlak Vatikánu odmieta zverejniť mená kňazov, ktorí tieto ohavnosti páchali. Takže maskovanie týchto činov fakticky pokračuje!

Podľa: The Huffington Post a ďalších zdrojov.
Vybral a preložil: ***-AR-***

Tomáš Garrigue Masaryk a náboženstvo

L. Hubenák

Tomáš Garrigue Masaryk and religion

Abstract:

This contribution is dedicated to the memory of Tomáš Garrigue Masaryk (1850-1937), a philosopher, sociologist, university professor, politician and statesman, who for 17 years served as the President of Czechoslovakia. The main part of the article is derived from Masaryk's work „In the fight about religion."

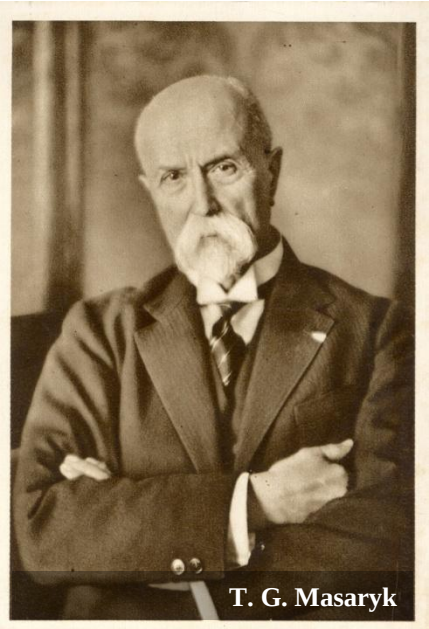

T. G. Masaryk

K 160. výročiu narodenia (1850-1937)

Medzi osobnosti, ktoré sa významne zapísali do análov historického vývoja a svojim pôsobením a činnosťou ovplyvnili osudy národa a štátu, patrí v novodobých československých dejinách bezo sporu aj **T. G. Masaryk, filozof, sociológ, univerzitný profesor, politik a štátnik, ktorý 17 rokov zastával najvyšší úrad v štáte – funkciu prezidenta Československej republiky.**

Narodil sa 7. marca 1850 ako prvorodený syn panského kočiša a vyrastal v chudobnom prostredí cisárskeho panského majera na Moravskom Slovácku. Po absolvovaní univerzitného štúdia sa rozhodol nastúpiť dráhu vysokoškolského učiteľa. Neskôr vstúpil do politického života, keď v roku 1887 založil liberálno – politickú skupinu tzv. realistov. Potom pôsobil v mladočeskej strane, za ktorú bol v roku 1891 zvolený do ríšskej rady i českého snemu. Za poslanca bol znova zvolený v r 1907 a potom aj v r. 1911.

Pod vplyvom politických názorov T. G. Masaryka sa koncom 19. storočia sústredila okolo časopisu Hlas aj skupina mladej slovenskej liberálnej inteligencie. Významnú etapu v jeho živote predstavuje obdobie 1. svetovej vojny, kedy bol vedúcou osobnosťou zahraničného odboja za utvorenie samostatného československého štátu. Po vytvorení spoločného štátu Čechov a Slovákov zastával funkciu prezidenta republiky v rokoch 1918-1935.

T. G. Masaryk ako filozof a politický činiteľ zaujímal významné postavenie medzi nemarxistickými prúdmi spoločenského myslenia v buržoáznom Československu.

Masarykova filozofia (nazýval ju realizmom) spája pozitivistický empirizmus s nábožensko-etickými myšlienkami. Podľa neho sa náboženstvo ujíma svojich práv vtedy, keď poznanie vstupuje za hranice javov a keď vystupuje otázka zmyslu ľudského bytia, zmyslu dejín. Náboženstvo pritom nechápe ako obyčajné ortodoxné bohoslovie, ale vieru, založenú na „mravnom presvedčení". Bol hlásateľom humanizmu.

Pokrokovú úlohu zohral aj v boji proti antisemitským poverám (Hilsnerov proces) a proti klerikalizmu. Vyhlasoval potrebu tzv. „prirodzeného" „nezjaveného" necirkevného náboženstva, ľudskosti a humanity.

Túto výraznú osobnosť našich dejín chceme pripomenúť publikovaním myšlienok z jeho práce **„V boji o náboženství"** (Čin, Praha 1947), ktorá sa nám dostala po rokoch znovu do rúk a považujeme jej obsah za zaujímavý aj pre súčasného čitateľa.

Práca obsahuje dve časti – výťah z prednášky 25.6.1904 a 3.7.1904 v Prahe. Ako upozorňuje v predslove T. G. M., časť katolíckej tlače sa po ich uverejnení vrhla na neho politickou denunciáciou a nepravdami. Ale aj zo strany protestantov boli vyslovené nevecné posudky a časť liberálnej tlače prejavila svoju povýšenosť nad náboženskými otázkami.

T. G. M. zdôrazňuje, že oslavy majstra J. Husa sa niesli v znamení manifestácie za slobodu svedomia, pretože **Hus dal príklad duchovnej slobody, príklad náboženského svedomia.**

Podľa T. G. M. moderný človek kladie na vývoj a pokrok v náboženstve veľký dôraz a nedôveruje tým, ktorí si trúfajú ešte dnes žiadať slepú dôveru. Rozum vyškolený vedou nemôže prijímať teologické učenie v dobe, keď už aj pokrokovejší teológovia poznávajú, že stratili základ svojho učenia, že niet zjavenia vo vede a že niet zjavenia v praxi, totiž že niet zázrakov a že zjavenia a zázraky neboli nikdy.

Veľká a vleklá náboženská kríza nie je len v protiklade vedeckého poznania a teologického mýtu; kríza spočíva aj v tom, že cirkev a štát politickou mocou udržujú neudržateľné. Odtiaľ tá všeobecná pretvárka v najrozmanitejších stupňoch a formách. Cirkev a oficiálne náboženstvo namiesto čestnosti, charakternosti, mravnosti, šíria a podporujú nepravdu, lož a nemravnosť. Cirkev a štát svojim duchovným a typickým násilím podávajú takto namiesto náboženstva v duchu a pravde jezuitizmus.

Nič viac ako jezuitizmus nie je všetka tá pretvárka ľudí zúčastňujúcich sa bez viery cirkevných obradov, nič viac než jezuitizmus nie je všetka tá teológia, ktorá do slov biblie a cirkevného učenia scholastickou zručnosťou vkladá, čo v nich nie je.

„To čo biblia a čo cirkev doslova hlásajú, a to čo hlása veda, sa nedá zlúčiť. To sú dva svety, dva rôzne svety." (10)

T. G. M. nechce byť nespravodlivý k pozitívnemu náboženstvu a k cirkvám a zdôrazňuje, že ten kto ešte úprimne verí, môže mať z cirkevného spoločenstva požehnanie, ale len ten kto verí úprimne. Ale takých je už málo, omnoho menej, ako si cirkev pripúšťa. A upozorňuje, že duchovní sú na veľkom omyle, ak sa domnievajú, že tí vidiecki hodnostári a hlavy rodín, preto, že chodia v nedeľu do kostola, ešte všetci veria.

Vyslovuje myšlienku, že v súčasnom svete vedy a poznania sme pokro-

čili tak, že nám už **cirkevná scholastika nestačí a nestačí nám náboženstvo.** Vieme si ceniť bibliu a iné podobné knihy ako výplod náboženského úsilia starých čias, ale naše poznanie a naša prax je už vo veľkej miere založená na iných teoretických základoch.

Svoje náboženstvo – hovorí T. G. M. – zakladáme na teórii, že niet dvojakej pravdy, pravda je len jedna. Pravda je len pravda vedecká, kritikou overená a zdôvodnená, preto aj náboženstvo moderného človeka musí spočívať na pravde vedeckej; jeho náboženstvo bude spočívať na presvedčení, nie na viere. Cirkvi nám nestačia svojim učením, nestačia nám svojím vedením, nestačia nám svojou mravnosťou. Cirkvi slúžia starému absolutistickému spoločenskému poriadku, cirkvi sú nielen úplne monarchistické, sú aristokratické a plutokratické. Chudobnému, slabému hodia filantropickú kosť, ale len aby slúžili mocným a bohatým. Cirkvi sa boja mocných a bohatých, cirkvi si netrúfajú na slobodné slovo ani v takých časoch, keď ho treba najviac. Pýta sa: počuli ste kázať pre robotníkov v štrajku sebaspravodlivejšom? Ozval sa jeden kritický hlas cirkevných hodnostárov proti škandálom mocných poburujúcich svedomie? Nie!

Neľudovosť a nesociálnosť cirkví spočíva na tichom učení o individuálnom spasení, ktoré vštepujú veriacim podľa tradície zo starých dôb. **Cirkvi urobili z prikázania lásky egoistické učenie**, a preto sa stali nesociálnymi a nedemokratickými.

Náboženstvo a cirkev by mali byť ochrancami mravnosti a lásky k blížnemu. Ak dochádza ku konfliktom medzi ľuďmi, cirkvi by mali mať odhodlanie k pravde, mali by stáť na strane lásky proti násiliu. Ale – konštatuje T. G. M. – dnes cirkvi stoja celkom na strane násilia! (43)

Cirkvi v Rakúsku sú možno horšie ako cirkvi inde. Najmä panujúca štátna cirkev je stále cirkvou protireformačnou, jej podstatou je stále duch inkvizičného násilia.

T. G. M. zdôrazňuje myšlienku celkom **vymaniť školu z vplyvu cirkvi.** V tomto smere privítal napr. vyhlásenie výboru Zemskej ústrednej jednoty učiteľstva českých meštianskych škôl, ktoré v „súlade s celou českou pokrokovou verejnosťou neprestane domáhať sa úplného odpútania školy od cirkví a ich oslobodenia sa z akéhokoľvek vplyvu klerikálnych snáh.“

Mimoriadne aktuálne aj po sto rokoch sú kritické slová T. G. M. o tom, že „diskusia o náboženských otázkach stáva sa ako už všetko na svete módou. Poznám ľudí, ktorí pred nejakou dobou s rovnakým presvedčením hovorili proti náboženstvu ako dnes za náboženstvo.“ Nepripomína Vám to, vážení čitateli našu súčasnosť?

Podľa T. G. M. náboženská kríza znamená, že nám už cirkevné náboženstvo nestačí. To treba celkom jasne povedať a odkryť sebe i odporcom. Pre nás je cirkevné náboženstvo, najmä katolicizmus, prekonané. (16)

Čo žiada najmä cirkev katolícka od veriacich? – pýta sa T. G. M. a odpovedá, že „**dôverovať a slepo dôverovať**; rozum je vraj nedostatočný, aby rozhodoval v náboženstve. Máme dôverovať slovu božiemu. Áno, ja by som mu dôveroval, ale to by muselo byť slovo božie, ale nie slovo pápežov a ľudí, ktorí sa vydávajú za vykladačov a poslov božích, ľuďom, ktorí svoju neschopnosť a neoprávnenosť preukázali všetkým tým duchovným násilím a typickým, máme slepo dôverovať?“

Už Starý zákon zakazoval zobrazovať Boha. Napriek tomu ho teológovia doteraz zobrazujú. Niet rozdielu medzi dreveným alebo kovovým fetišom a scholasticky dogmatickým.

Pripomína, že rovnosť musí byť nielen politická a sociálna, ale aj náboženská. To znamená, **zrušenie všetkého aristokratického kňazstva a cirkvi** ako inštitúcie politickej popri štáte a nad štátom. Náboženstvo prirodzene združuje ľudí a spája ich do celku, ale to združovanie nesmie byť politické, nesmie byť štátom v štáte a nad štátom – stačí nám štát; musí byť mravným a náboženským voľným združením. Žiadna oficiálna cirkev nevyhovuje týmto požiadavkám ani zďaleka. Najmä nie cirkev katolícka.

Vyslovuje myšlienku, že únik od oficiálneho kresťanstva neznamená opustiť to, čo je v cirkvách dobré, a neznamená zavrhnúť učenie Ježišovo, pokiaľ sa vedeckou kritikou dá zistiť a očistiť od hrubých mýtických príveskov evanjelií a od nesprávnych výkladov všetkých cirkví. (34)

Ako bol prekonaný Starý zákon Novým, tak prekonávame zákon Nový. Lenže krok od zjaveného boha k nezjavenému, od náboženstva zjaveného

k nezjavenému, je omnoho ťažší. Podľa T. G. M. evanjeliá podávajú mýtický aristokratický ideál zázračného, nadľudského dobrodinca v jednotlivých situáciách; našim ideálom je demokraticky prezieravý pracovník a spolupracovník. (35)

Kresťanstvo bolo vo svojich počiatkoch prekonávaním židovského náboženstva a jeho teológie na židovskej kultúrnej pôde. To bol svetodejinný význam Ježišov, ale jeho učenie a osobnosť nám bola zachovaná až písomným zachytením tradície v druhej polovici I. storočia a na počiatku II. storočia. Evanjeliá sú obrazom náboženských túžob tejto doby. Rozšírením kresťanského náboženského hnutia medzi národmi rímskeho impéria, najmä Grékov a Rimanov, recepciou rímsko-gréckej kultúry, najmä početných prvkov polyteizmu a grécko-rímskej filozofie, **katolícka cirkev sa vyvinula na stredovekú teokraciu.**

Teoreticky bola cirkev založená na teológií, na pokračovaní grécko-rímskej mytológie a filozofie. Cirkev s pápežom a hierarchiou bola politickým, sociálnym stelesnením sociomorfného monoteizmu, ešte silne pretkaného s polyteizmom. (37)

Silná, priam slepá viera bola dôslednou požiadavkou cirkevného a politického absolutizmu násilníckej doby, politického násilia nad nevzdelanými masami, násilia udržujúceho umelú jednotu a všeobecnosť (katolicitu), ktorá vyvrcholila prijatím rúhavej a absurdnej dogmy o pápežskej neomylnosti vatikánskym koncilom.

V cirkvi založenej nie Ježišom, ale Pavlom, od samotného počiatku zápasil smer ortodoxne konzervatívny s rozličnými pokrokovejšími smermi. Kacíri určovali jej pozitívny vývoj viac ako si je toho na neomylnosti založená ortodoxia vedomá.

Katolicizmus svojím mravným úpadkom negatívne vychoval národy pre reformáciu. Úpadok katolicizmu sa prejavuje už v 12. storočí a v 14. storočí je už celkom viditeľný. Český národ sa ako prvý vymkol pápežskej teokracii a usiloval sa o reformu. V českom bratstve dosiahlo náboženské obrodné úsilie dokonalosť a dalo mravný i praktický smer novému náboženskému úsiliu.

Po českej reformácii nasledovali náboženské reformácie a revolúcie ostatných národov. Ale českú reformáciu Rím pomocou Rakúska a katolíckej Európy udupal, avšak z anglickej, nemeckej a z iných revolúcií sa vyvinuli protestantské cirkvi. Protestantizmus mravne a nábožensky vynikol nad katolicizmom, ale nevynikol tak, ako to vyžadovala a vyžaduje nová doba a jej zložitejšie a vyššie úlohy a stála a prirodzená zmena a vývoj.

Katolicizmus sám proti protestantizmu a potom aj proti svetovému názoru vedy, filozofie a modernému politickému a sociálnemu úsiliu sústredil a ustálil sa v úplnej negácii. Katolicizmus je od Tridentu v teórii a praxi v obrane, vedenej v podstate jezuitizmom, márne sa usilujúcim o rekatolizáciu, čo znamená o zavedenie stredovekej teokracie.

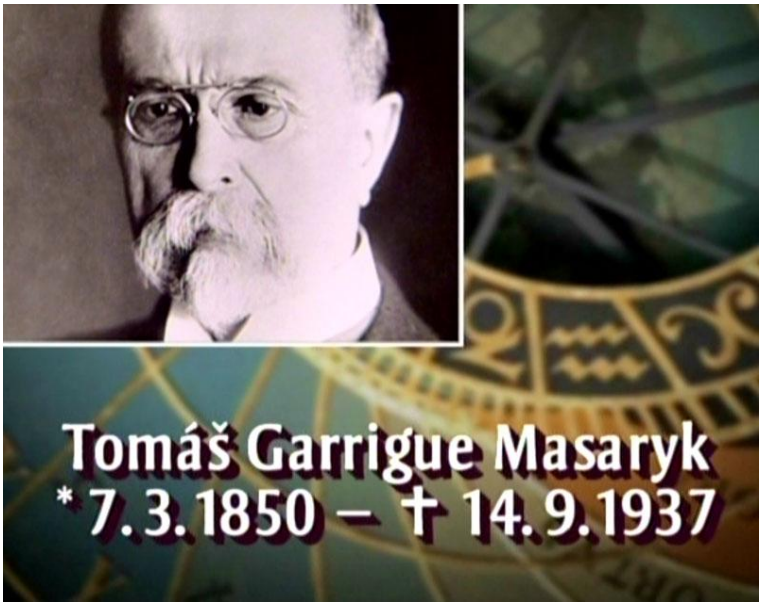

Cirkev a teológia sa nemohli udržať proti modernej vede, filozofii, umeniu a politike. V 18. storočí sa v osvietenstve a humanizme javí už celkom zreteľne prelom a politická revolúcia (francúzska a iná) prelom dovršuje.

T. G. M. dospieva k názoru, že „dnes katolicizmus – to platí aj o pravoslávi – i protestantizmus (ortodoxný) sú teoreticky i prakticky mravne i sociálne prekonané; oficiálne kresťanské cirkvi už v ničom nemajú kultúrne vodcovstvo (už ani vo filantropii!).“ Podľa neho teoretická a mravná situácia za takýchto pomerov je žalostná.“ Cirkvi so svojim názorom a poriadkom sotvaže uspokojujú dnes deti – každý len trochu mysliaci a energický človek nutne prichádza teoreticky i prakticky s cirkvou do konfliktu.“

Reálne sa T. G. M. pozerá na stav, keď spoločnosť vydržuje štátom mravnú a náboženskú organizáciu, základom ktorej neverí a nekoná podľa jej predpisov. Pripomína, že k nekonajúcim neveriacim patria aj tí, ktorí cirkev držia, reprezentujú a vedú; cirkvi samotné sa už dávno uspokojujú kresťanstvom matrikovým, slúžiac svojim bohatým a mocným členom. Politický liberalizmus – hovorí – je už dávno systémom náboženského indiferentizmu, predstihujúceho sa s hierarchiou v kulte zlatého teľaťa.

Náboženská kríza sa prejavuje v úpadku starého spoločenského poriadku, ten však musí byť odstránený a nahradený novým, dokonalejším spoločenským zriadením. Všetky pokusy udržať staré zriadenie sú márne. Starý svet neobhájilo ani cirkevné a politické násilie, neobháji ho ani protireformačný jezuitizmus ani teologický jezuitizmus svojimi tzv. slovnými výkladmi.

Náboženská revolúcia, začatá reformáciou, zosilnená revolúciou politickou a sociálnou a dovršená revolúciou vedeckou, filozofickou a umeleckou 18. a 19. storočia, nedá sa zastaviť, len dokončiť a prekonať. Láme sa mýtický názor na svet a nadobro sa láme na ňom založený spoločenský poriadok.

Dnešná náboženská kríza – hovorí – pochádza hlavne z násilia a jezuitizmu udržujúceho neudržateľné. To jezuitizmus klame sám seba – „dnešná náboženská kríza pramení zo lží, náboženská otázka je dnes predovšetkým otázkou poctivosti.“ Pripomína tézu „ľud potrebuje náboženstvo“, ktorú vehementne hlásajú niektorí politici, ale najmä teológovia a duchovní. “Je to smutné, ale treba to povedať: vážna otázka duchovných je dnes už v ohromnej väčšine prípadov otázkou živnosti, chleba, nič viacej.“ (44)

Text zvýraznila redakcia

Boj o myslenie detí – 8. časť

S. Law

The War for Children's Minds – Part 8

V tomto čísle pokračujeme 8. časťou výťahu z knihy anglického filozofa S. Lawa Boj o myslenie detí (The War for Children´s Minds), ktorá vyšla vo Vydavateľstve Routledge v Londýne a v New Yorku v r. 2006.

Morálny úpadok

Choroba, ktorá vraj postihla západnú spoločnosť, nie je telesná, ale morálna. Často sa hovorí, že trpíme na „morálnu nevoľnosť". „Mravný rozklad" je jeden z hlavných problémov súčasnosti a situácia sa rok čo rok zhoršuje. Pevné morálne základy sa rozpadajú. Súčasná západná civilizácia bude nasledovať rímsku, grécku a egyptskú.

Uvádzajú sa tri základné zložky úpadku: 1. Západ sa značne sekularizoval; 2. na Západe sa v priebehu posledného storočia zaznamenal ohromný vzostup zločinnosti a sprevádzali ho zmeny v našich sexuálnych postojoch; 3. sme svedkami šírenia čohosi, čo sa niekedy, najmä v základných a stredných školách, nazýva relativizmom.

Sekularizácia

Jedným z kritických faktorov, ktoré vyvolali súčasný smutný stav, je rýchla sekularizácia spoločnosti v priebehu posledných asi 50 rokov. Plazivá sekularizácia prebiehala počas storočí, no v polovici 20. storočia sa jej nástup dramaticky zrýchlil. Čo to má spoločné s mravným úpadkom?

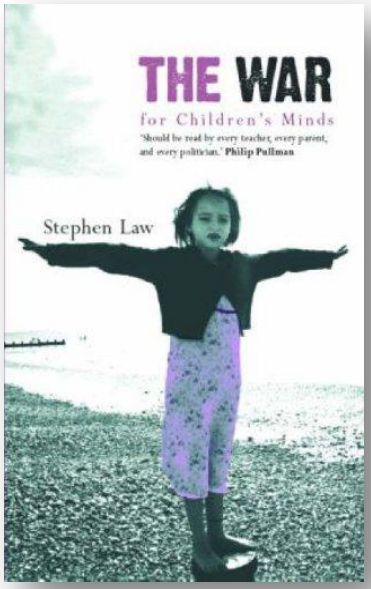

1. Ako mizla náboženská viera, spoločnosť sa trieštila. Predtým sme sa kolektívne obracali na náboženstvo, ktoré asistovalo pri veľkých životných udalostiach. Všetko bolo plné náboženských praktík, ktoré nás fyzicky a duchovne stmeľovali. Teraz máme voľný dav osamelo sa pohybujúcich jednotlivcov.
2. So stratou tradičnej náboženskej siete sme stratili aj cit pre údajne širší účel alebo zmysel nášho života. Otázky typu prečo sme tu, ako máme žiť svoje životy a prípadne kde skončíme, sme si prestali klásť a ešte menej sa snažíme nájsť na ne odpoveď. Stali sme sa vraj prázdnymi a materialistickými.
3. So stratou náboženských tradícií sme stratili aj svoj mravný kompas. Rýchla sekularizácia zastavila toto odovzdávanie starých cností z generácie na generáciu. Namiesto skláňania sa pred nejakou vonkajšou morálnou autoritou a tradíciou sme sa púšťali do samostatného rozmýšľania o tom, čo je dobré a čo zlé.

Výsledkom bolo, že mladí ľudia častejšie vyrastali v morálnom vákuu. Mravná výchova prestala nielen v školách, ale aj v rodinách existovať. Jednotlivci vyrastali vo viere, že sú svojím vlastným rozhodcom o dobrom a zlom. Mravnosť bola „privatizovaná".

Zločin

Vytrácaním sa starých náboženských prameňov morálnej autority, začalo to praskať v sociálnej štruktúre spoločnosti. Najdôležitejšou trhlinou je vzostup zločinnosti. Svedčia o tom štatistiky, ale nie je to vždy tak. Čo je raz prestúpením zákona, nemusí byť jeho porušením inokedy. Napríklad alkohol nebol pri riadení auta v roku 1950 zakázaný, dnes je; homosexualita bola vtedy ilegálna, dnes nie je.

Mládež

Každú novú generáciu jej bezprostrední predchodcovia považujú za niečo podozrivé. Večná sťažnosť znie, že „dnešná mládež je …" kombináciou slabošstva, lenivosti, neslušnosti, nenásytnosti, prázdnoty, materializmu, arogancie, neúcty k starším ľuďom atď.

Dnes však máme aj dôkazy o horšom správaní sa mládeže, než ako sa správali ich starí rodičia, keď boli v ich veku. Ak pred pol storočím na amerických školách bolo zriedkavé horšie previnenie ako ulievanie, dnes tam pred vstupom do školy ozbrojení uniformovaní strážcovia používajú detektory kovov na odňatie nožov a strelných zbraní.

Sex

Aj postoje voči sexu sa zmenili. Napríklad koncom šesťdesiatych rokov sa predmanželský pohlavný styk v priebehu krátkych štyroch rokov zdvojnásobil! V Anglicku a vo Walese sa počet nemanželských detí medzi rokmi 1960 a 1990 zvýšil z 5 % na 32 %. V roku 1970 žilo 85 % detí pod 18 rokov so svojimi rodičmi; dnes je to len 72 %.

Neboli sme v otázke sexu pred 1960 príliš puritánski? Teraz môžu dvojice zistiť, či sa k sebe sexuálne hodia prv, než je neskoro. Niekto môže vítať aj vzostup počtu rozvodov. „Stalo sa iba to, že dvojice, ktoré kedysi boli nútené spolužiť pod sociálnym tlakom, dnes sa môžu rozísť." A niekto môže trvať na tom, že jednorodičovské domácnosti nemusia byť zlá vec.

Nikto iste neprivíta veľký rast nechcených tehotenstiev tínedžerov. Zapríčinené je to naším uvoľneným a permisívnym postojom voči sexu. Prudký rast počtu jednorodičovských domácností po roku 1960 viedol k zvýšeniu počtu zločinov a delikvencie mladistvých. Vážnym činiteľom tu môže byť chudoba, lebo jednorodičovské domácnosti majú tendenciu byť chudobné.

Vzostup relativizmu

Relativizmus je názor, že čo je správne pre jednu osobu alebo kultúru, je nesprávne pre druhú. Niet absolútnej morálnej pravdy, existujú len rozličné názory, ktoré sú rovnako platné. Vezmime si ako príklad prax ženskej obriezky, z ktorej boli mnohí západniari zhrození. Táto prax má u postihnutej ženy za následok stratu pohlavnej rozkoše a robí sa to na malých deťoch bez ich súhlasu. Ak na Západe mnohí žiadajú, aby sa s tým prestalo, tí, čo ženskú obriezku praktizujú (napríklad v Somálsku, kde je to norma), si myslia, že je morálne úplne v poriadku.

Kto má pravdu?

Podľa relativistu sú obidva názory korektné. Ale čo je skutočne pravda? Západniari v minulosti vnucovali svoje osobné morálne štandardy svojmu okoliu. Teraz však začíname spytovať svoju morálnu neomylnosť. Vieme už, že sa mravne aj duchovne môžeme všeličomu naučiť od iných kultúr. Pochopili sme nielen to, že náš morálny názor je len jedným z mnohých, ale že aj sám neustále podlieha posunom a zmenám. A to je dôvod, prečo je to zlé, ak prikazujeme cudzej kultúre našu perspektívu.

Učitelia, korí študovali v relativitistickej klíme rokov 1960 a 1970, pokračovali v podpore relativitistických postojov v triedach. Necítili sa oprávnení „prikazovať“ žiakom panujúci mravný kód – zdalo sa im to „politicky nekorektné“, stále častejšie sa rozhodovali buď ignorovať mravnú výchovy vôbec, alebo ju premeniť na výcvik vo „vysvetľovaní hodnôt“, kde sú žiaci nabádaní hľadať vlastné hodnoty.

Často sa tvrdí, že relativizmus otrávil aj naše domovy. Rodičia už necítia, že majú právo nanútiť svojim deťom vlastné hodnoty. Dospelí už nedôverujú ani vlastnej morálnej autorite, ani objektívnosti svojho morálneho súdu; ostávajú stáť v pozadí a dovoľujú vlastným deťom vyvádzať.

Bujnejúci relativizmus a neposudzovanie

Relativizmus sa v súčasnosti považuje za dominantnú popfilozofiu Západu. Skoro každý študent, prichádzajúci na univerzitu verí, že pravda je relatívna. Mnohí jej študenti sa naučili myslieť si, že ich názor nie je o nič lepší ako názor kohokoľvek iného; že neexistuje pravda, ale len „pravda pre mňa“.

Študenti síce nepopierajú skutočnosť holokaustu, ale väčšina z nich sa dopúšťa horšieho: uznávajú fakt, dokonca ho aj ľutujú, ale nezmôžu sa na to, aby ho morálne odsúdili. Podobné posudky vyslovujú o apartheide, otroctve a etnických čistkách. Boja sa, že vysloviť súd by bolo morálne „absolutistické“, a keďže sa učili, že nič nie je absolútne, považujú teraz každý súd za intolerantný a autoritatívny.

Ak mravnosť nie je nič iné ako vec osobnej voľby alebo prednosti, potom môžu mladiství zlodeji kradnúť, pustošiť a beztrestne útočiť, spoliehajúc sa na to, že nikto nemá právo im niečo vytknúť. V snahe byť tolerantnými sme zrušili všetky pravidlá. Všetko je relatívne.

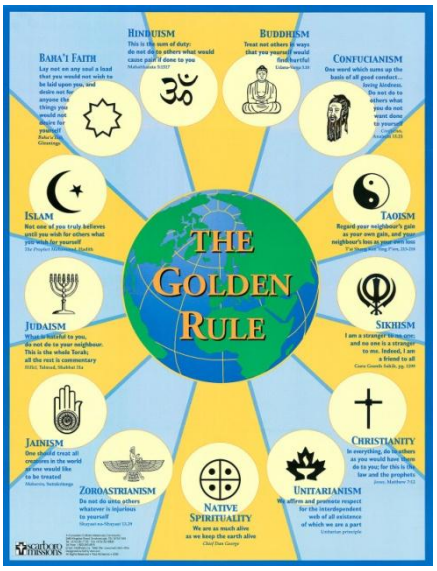

Vlády začínajú zavádzať výchovné a sociálne programy, ktoré sú úmyselne zamerané na liberalizmus, v prvom rade v školách. Jedným z hlavných cieľov je „zabiť draka relativizmu“.

Je riešením náboženstvo?

Podľa niektorých je riešenie je jednoduché. Ak úpadok zapríčinila strata náboženstva, potom liečba sa núka sama: prinesme ho naspäť. Založme viac náboženských škôl, predpíšme viac náboženských programov. Vráťme náboženstvo späť na politickú tribúnu.

Napriek tomu, že západná Európa a Kanada sú oveľa sekulárnejšie ako USA, netrpia na väčší morálny úpadok. Ukazuje sa, že je to práve naopak. Hoci v USA temer každý verí v Boha, majú tam ďaleko viac ťažkostí so zločinom a kriminalitou. Oživenie náboženskej viery a praxe je zrejme prílišným zjednodušením.

Zlý druh náboženstva?

Aj keď sa Američania sťažujú na „morálny úpadok“, jeho prejavom kladú len malý odpor. Veria v Boha, ale ešte viac veria na autonómiu jednotlivca. Priznávajú sa, že im je ťažko posudzovať, čo je morálne a nemorálne pre nich samých, tým menej pre druhých.

V USA prevažuje vysoko relativistické a neposudzujúce náboženstvo. Predpokladá sa, že náboženské a morálne názory jednotlivca sú jeho súkromnou záležitosťou. Takže aj deťom nábožných, do kostola chodiacich rodičov, chýba správne morálne vedenie. Nábožnosť národa je na míľu široká a na palec hlboká

Späť k autorite s veľkým „A“

Najrozšírenejší je názor, že treba rehabilitovať nielen náboženstvo, ale „náboženskú autoritu“. Bola to strata náboženskej autority s veľkým „A“, čo zapríčinilo nárast relativizmu a morálny úpadok. Preto si mnohí prajú jej znovunastolenie.

Pohyb od morálnej autority k morálnej autonómii mal za následok relativizáciu morálky a jej poníženie na stupeň „osobnej preferencie“. Dá sa uvažovať o tom, že liečba vyžaduje pohyb opačným smerom: od mravnosti smerom k morálnej autorite.

Kde začať?

Mnohí si myslia, že by bolo dobre začať s našimi deťmi. Tie musia pochopiť, že nie je ich úlohou určovať, čo je dobré a čo zlé. Treba ich viesť k tomu, aby sa obrátili na tých, čo to vedia – na morálne autority, akými sú rodičia, učitelia a kňazi – niekedy možno na širšiu náboženskú alebo inú spoločnosť.

To by však vyžadovalo zrieknuť sa liberálneho prístupu k mravnej výchove, ktorý v tejto knihe obhajujeme. Mnohí ľudia však tvrdia, že je to práve liberálny prístup k mravnej výchove, ktorý má na svedomí zlú situáciu, v ktorej sa teraz nachádzame. Sú presvedčení, že to bola liberalizácia spoločnosti, a osobitne liberalizácia mravnej výchovy, čo zapríčinilo toto zlo.

Preklad ***R. Škoda***, výber a odborná redakcia ***M. Beňo*** *(Pokračovanie)*

Etická výchova v nemecky hovoriacich krajinách

M. Beňo

Ethics education in German-speaking countries

Abstract:
A brief review with a recommendation for a book with the same name from J. Kaliský, recently published by the Faculty of Education of the Matej Bel University in Banská Bystrica.

KALISKÝ, J.: Etická výchova v nemecky hovoriacich krajinách. PF UMB v Banskej Bystrici, 2009, 139 s. ISBN 978-80-8083-904-8.

V apríli tohto roku sa odbornej verejnosti dostala do rúk Kaliského komparatívna práca, ktorej hlavným obsahom je analýza cieľov a obsahu vyučovacieho predmetu etická výchova v základných školách.

Autor študoval vymedzený predmet svojho záujmu v Nemecku (Bavorsku, Brandenbursku, Meklenbursku-Predpomoransku, Severnom Porýni-Vestfálsku, Dolnom Sasku, Berlíne a Brandenbursku), v Centrálnom Švajčiarsku, Rakúsku a na Slovensku. Metodicky postup svojho výskumu vedie od opisu a analýzy historického pozadia vyučovania etickej výchovy (a obsahom i zmeraním jej zodpovedajúcim vyučovacím predmetom), cez analýzu učebných osnov podľa stupňov základných škôl, až k zhrnutiu statusov, názvov a obsahu skúmaných vyučovacích predmetov na úrovni klasifikačnej a vzťahovej analýzy.

Pred záverom práce zhŕňa výsledky svojich analýz a hodnotení. Formuluje zovšeobecnenia pre teóriu tvorby hu vyučovacieho predmetu etická výchova, metodiku, resp. didaktiku čovania tohto predmetu na Slovensku.

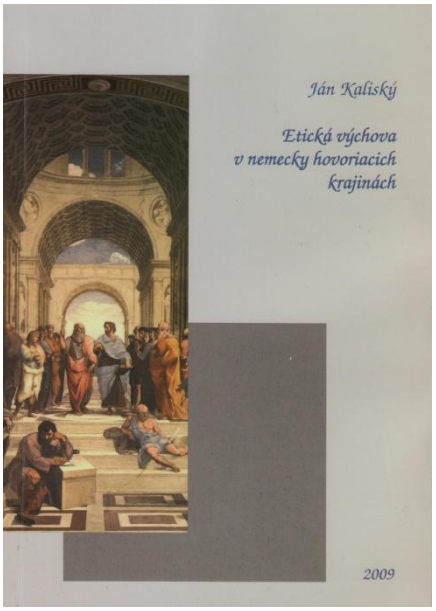

Pridáva klady a nedostatky „slovenskej“ koncepcie etickej výchovy a nakoniec sa vyjadruje aj k opodstatneniu vyučovacieho predmetu etická výchova v súčasnej Európe.

Knihe by prospeli prílohy s prekladmi celých, alebo aspoň podstatných častí, učebných osnov konkrétnych predmetov zo študovaných krajín. Spôsob výberu obsahu, jeho štruktúra a usporiadanie v osnovách je už samo osebe inšpirujúce a ocenili by to najmä učitelia tohto predmetu.

Kaliského prácu odporúčame najmä učiteľom etickej výchovy v základných, stredných a vysokých školách. Mimoriadne osožná by mohla byť v rukách metodikov, školských inšpektorov a tiež v rukách ľudí, ktorí sa živia školskou politikou. Ostatne menovaným by azda, pri pozornom čítaní, mohlo konečne dôjsť, čo je skutočným zmyslom a poslaním súčasnej školy.

Vyjadrujeme nádej, že kniha bude ďalším krôčikom k rehabilitácii slovenských filozofov a ďalších odborníkov, ktorí ani 20 rokov od prevratu nedokázali kreovať originálnu koncepciu obsahu etickej výchovy pre základné a stredné školy ako rovnocennú alternatívu k vyučovaniu náboženskej výchovy. Príčinou je akiste aj to, že v ponežnorevolučnom čase veľkú časť vedeckej a odbornej potencie míňali na boj o záchranu vlastnej kože v 1. Lige a iniciatívu v oblasti humanistickej mravnej výchovy prenechali teológom a čertovsky snaživým laikom.

Kniha, ktorá provokuje

The book that provokes

BLAHA, Ľ.: Späť k Marxovi? (sociálny štát, ekonomická demokracia a teórie spravodlivosti). Bratislava, Veda 2009. 528 s.

Nastal čas vrátiť sa späť k Marxovej filozofii a prekonať iracionálne predsudky, ktoré najmä v postkomunistických krajinách naďalej bránia mnohým teoretikom aj politikom, aby narábali s myšlienkami jedného z najvplyvnejších svetových filozofov?

To je jedna z otázok, ktoré si kladie nová monografia Ľuboša Blahu. Kniha však nie je iba o Marxovi či o súčasných neomarxistoch. Pojednáva aj o najaktuálnejších hodnotových otázkach súčasnej ľavice. V rámci politicko-filozofickej analýzy sa v nej píše o teóriách spravodlivosti, o sociálnom štáte, či o ekonomickej demokracii. Dôraz kladie na teórie tzv. analytického marxizmu a sociálneho liberalizmu, pričom kriticky analyzuje koncepcie najznámejších súčasných amerických filozofov, napr. Johna Rawlsa, Roberta Nozicka či Amartyu Sena. Zamýšľa sa aj nad budúcnosťou ľavicového myslenia a inštitúcie sociálneho štátu. Ponúka obšírny prierez moderným ľavicovým myslením, ktoré môže byť inšpiráciou tak pre sociálnu demokraciu, ako aj pre radikálnu ľavicu.

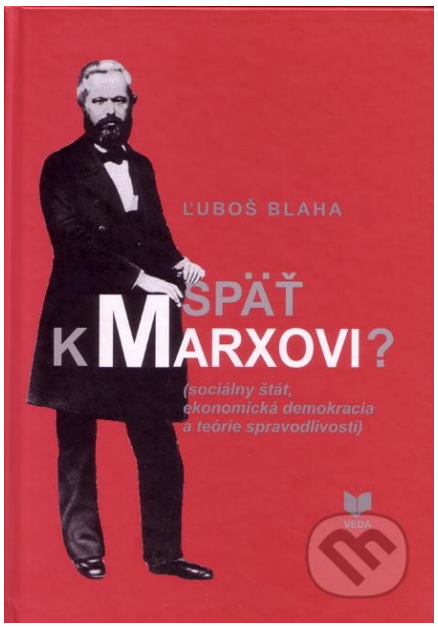

Knihu nájdete v internetovom kníhkupectve www.alternativa-antikvariat.sk

Z nových kníh

Book recommendations

GORBAČOV, Michail
a IKEDA, Daiseku
Morálne úvahy o 20. storočí.
Preklad R. Cedzo. Bratislava, Balneotherma 2009, 179 s.
Úvahy Gorbačova a Ikedu o budhizme a komunizme.

HAJKO, Jozef
Nezrelá republika. Slovenská republika 1939-1945
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009, 414 s.
Podrobná história Slovenska v rokoch 1939-1945 a následné súvislosti jej ďalšieho vývoja.

CHOVANEC, Jaroslav
Moderná slovenská štátnosť
Bratislava, PROCOM 2009, 416 s.
Hodnotenie základných aspektov vzniku samostatnej Slovenskej republiky.

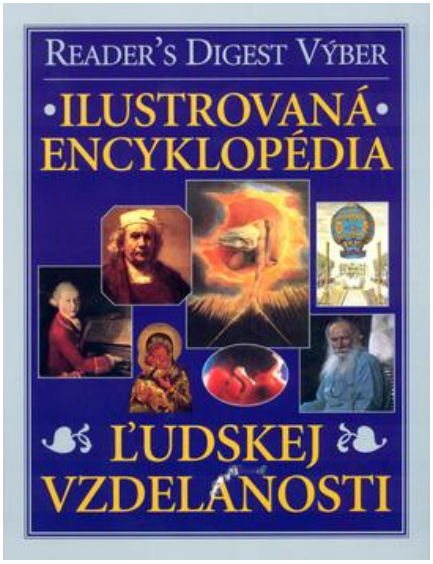

Ilustrovaná encyklopédia ľudskej vzdelanosti
Bratislava, Reader´s Digest Výber 2009, 605 s.
Encyklopédia obsahuje bohatú škálu informácií z oblasti literatúry, umenia, filozofie, náboženstva, architektúry a staviteľstva, dejín Slovenska a sveta, práva, ekonomiky, športu, vedy, vesmíru, techniky a vynálezov.

JABLONICKÝ, Jozef
Fragment o histórii
Bratislava, Kalligram 2009, 598 s.
Výber z diela autora z rokov 1989-2009.

Kolaborácia a odboj na Slovensku a v krajinách nemeckej sféry vplyvu v rokoch 1939 – 1945.
Zost. M. Syrný. Banská Bystrica, Múzeum SNP 2009, 468 s.
Zborník štúdií.

KRAJČOVIČOVÁ, Natália
Slovensko na ceste k demokracii
Bratislava, PRODAMA 2009, 267 s.
Súbor vybraných historických štúdií.

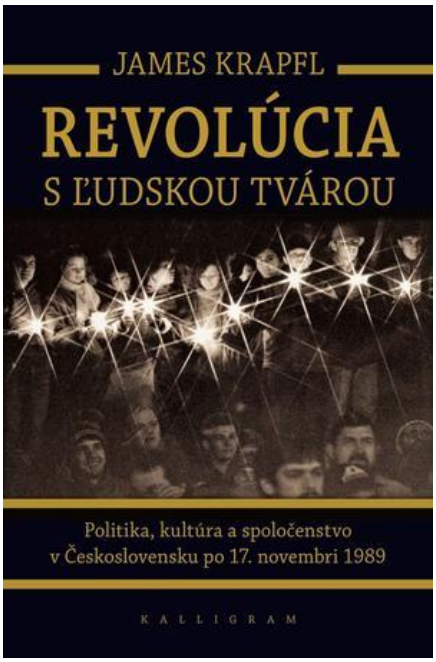

KRAPFL, James
Revolúcia s ľudskou tvárou.
Prel. R. Hrebíček
Bratislava, Kalligram 2009, 302 s.
Rekonštrukcia udalostí po roku 1989 v Československu.

MICHELA, Miroslav
Pod heslom integrity
Bratislava, Kalligram 2009, 267 s.
Slovenská otázka v politike Maďarska v rokoch 1918-1921.

Od Salzburgu do vypuknutia Povstania.
Zost. P. Sokolovič. Bratislava, Ústav pamäti národa 2009, 523 s.
Zborník príspevkov z konferencie mladých historikov na tému Slovenská republika 1939-1945.

Podoby etiky
Bratislava, Filozofický ústav SAV 2009, 135 s.
Materiály k skúmaniu základných procesov vyrovnávania sa človeka so svetom.

Slovenské národné povstanie 1944.
Zost. Mičev. Banská Bystrica, Múzeum SNP 2009, 208 s.
Štúdie a chronológia SNP: prípravy a realizácia.

ŠTRAUS, Tomáš
Toto rozbiehajúce sa 21.storočie
Bratislava, Kalligram 2009, 238 s.
Esej o mnohých aspektoch súčasnej spoločnosti.

TKÁČ, Marián
Pravdivý slovenský príbeh
Bratislava, Post scriptum 2009, 237 s.
Putovanie slovenskými dejinami.

Varšavské povstanie a Slovenské národné povstanie – paralely a rozdiely.
Zost. M. Syrný. Banská bystrica, Múzeum SNP 2009, 383 s.
Zborník príspevkov z konferencie (14.-15. 10. 2008).

VIŠŇOVSKÝ, Emil
Človek by mal žiť v záhrade
Bratislava, Kalligram 2010, 238 s.
Zbierka filozofických esejí.

DANÍČKOVÁ, S.:
Skrytá poselství vědy - Rozhovory s vědci. Praha, Academia 2009. 360 s
Súhrn rozhovorov ponúka širokej verejnosti pohľad na vedecké bádanie v oblasti humanitných, prírodných i sociálnych vedných disciplín..

Božia sláva

J. Hašek

Lord´s Glory

Jaroslav Hašek, to nie je len Švejk. Ponúkame vám jednu z jeho poviedok, ktoré vznikli počas jeho návštev na Slovensku v rokoch 1900 – 1902.

Bol jasný a čistý deň, keď abbé Peter vyšiel do polí so svojimi dvoma zverencami, Vralislavom a Bohumírom, grófmi z Bohdalca, českými šľachticmi vo veku desať a dvanásť rokov.

Abbé Peter zastal na zelenej lúke, širokým pohybom ruky ukázal na hory a šírošíry kraj okolo seba a povedal: „Tu vidia vaše urodzenosti slávu stvoriteľovho diela. Vidia fabriky, železnicu, hory, lesy. Potoky sa vinú ako strieborný had, v lesoch spievajú vtáčky, na horských úbočiach kvitne jesenný šedivník. Milujte, urodzenosti, tvorcu všetkých týchto ľúbezných vecí. Ale veď si môžeme sadnúť. V duchu vidím krásny úsvit na kubánskych ostrovoch, vidím tabakové plantáže. Aj v tom badám ruku stvoriteľovu.

Tropická príroda obdarila krásne ostrovy Západnej Indie množstvom znamenitého tabakového lístia. Boh stvoril černochov, aby sa usilovali zužitkovať túto božiu láskavosť, a oni to robia usilovne ani tie pracovité včielky. A hľa, stvoriteľ vedie im ruku k tomu, aby sušili lístie tejto aromatickej rastliny, ktoré sa rozváža do celého sveta. Tieto výrobky prichádzajú do Havany a odtiaľ loďami do Európy a do Čiech. Boh nedopustí, aby stroskotala loď, ktorá vezie tento drahocenný náklad a svojou pevnou rukou ochraňuje lodníkov. Keď loď pripláva k brehu, debny sa v prístave opatrne zložia, a hľa, pozrite, vaše urodzenosti, mám tu jednu takú cigaru, výrobok zbožnej černošskej generácie. Vidíte, vaše urodzenosti, že keď si na ňu zapaľujem, robím tak s úprimnou láskou k bohu stvoriteľovi, ktorý chráni plantáže v Západnej Indii pred pohromami.“

„Áno,“ pokračoval a vypustil obláčik dymu do vzduchu, „všimnite si, ako sa vonný dym vznáša ani zmierna obeť. Vedzte, že fajčím len z úcty k tým zbožným čiernym pracovníkom, ktorí sú dobrými kresťanmi, lebo svojou prácou vzdávajú bohu vďaku za bohatú úrodu. Áno, urodzenosti, vo všetkom vidieť ruku stvoriteľovu. Pozrite dookola na hocičo, všetko je pomníkom slávy božej. Len sa podívajte, ako sa príroda na jeseň pestro sfarbuje, ako tam naproti v háji hýri lístie všetkými farbami. A nad tým všetkým kraľuje svojou krásnou farbou ohnivá žiara plodov jarabín. Stvoriteľ myslel na nás v svojej neskonalej milosti. To je, urodzenosti, božia sláva. Ale boh nechcel iba to, aby sa biedny ľudský tvor nadchol farbami, a chválil božiu slávu a neskonalú múdrosť. Všemohúci stvoriteľ sveta prichádza ako pomocník ľudstva vo všetkých jeho útrapách, vie dobre, čo je preňho užitočné, lahodné ovocie zreje z jeho milosti, ba aj tie červené plody jarabín prenecháva ľudstvu na zužitkovanie. Ľudstvo oddávna trpí rozličnými duševnými i telesnými chorobami. V malátnom tele i duch je malátny, ale boh už dávno ukázal na rôzne plodiny, ovocie, rastliny a byliny, z ktorých sa pripravujú nápoje na posilnenie. A preto ľudstvo, vedené božským vnuknutím, vyrába z jarabín ten nápoj.“

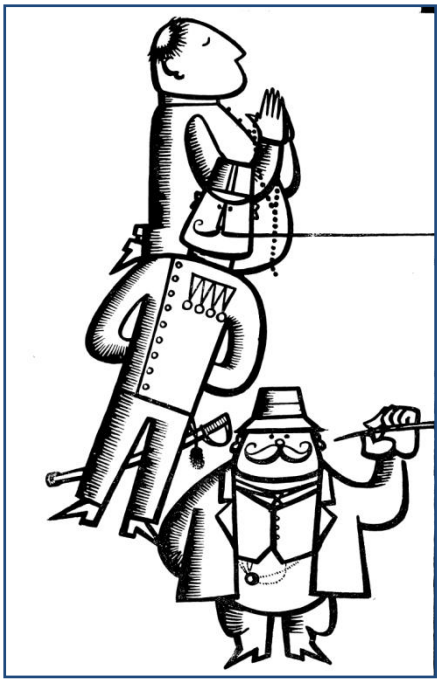

Abbé Peter so zbožným pohľadom vytiahol z vrecka svojej kleriky objemnú fľašu pálenky, niekoľkokrát si z nej glgol zlatožltého likéru, potom zdvihol hlavu k nebu a blaženosť sa zračila na jeho tvári...

Fľašu položil vedľa seba a pokračoval: „Áno, urodzenosti, neskonalé milosrdenstvo božie dáva tu podnet k rôznym úvahám a najlepšie je oddávať sa im práve v božej prírode, ktorá i tou najmenšou chrobačou chváli božiu slávu. Hľa, ako je tu príjemne! Na lúke sú kvety, tu poletuje muška, tu chrobáčik, tam zasa vidíte krtince a viete, že pod tou kôpkou hliny žije krt. Dole pri potoku je množstvo tvorov, ktoré velebia dielo stvoriteľovo. Vtáčky na haluziach aj veveričky na stromoch, líšky v brlohoch a iné tvory vyšli z božej dielne. A stvoriteľ tými rôznymi skutkami svojej lásky k ľuďom chcel ľudstvu prospieť a ukázať, že ho ozaj miluje a je jeho otcom nebeským.

Preto boh oživil rieky, polia a lesy rôznym živočíšstvom, ktoré je na úžitok a slávi sväté meno Hospodinovo. Vaše urodzenosti už akiste videli, ako zajac beží a ako klesne trafený strelou, aby z neskonalého milosrdenstva božieho poskytol ľuďom chutnú potravu. A je to práve zajačí chrbát, pečený na smotánke, ktorý má takú dokonalú chuť, že je aj nezvratným dôkazom nepatrnosti človeka pred stvoriteľom, pretože bez jeho vôle a láskavosti voči nám, hriešnym ľudským bytostiam, nikto by nemohol siahnuť si takto do vrecka a vybaliť z papiera takýto pekný kúštik pečeného zajaca, ako urobím teraz ja. Spytujem sa vás, či by tak mohol urobiť biedny, hriešny ľudský tvor bez božieho pokynu?

A keď zakrojím nožom,“ pokračoval, odkrajujúc si pekné kúsky zo zajačej pečienky, a vkladal si ich do úst, „iba vtedy jasnejšie rozumiem božej starostlivosti o ľudské dietky a vidím pred sebou celú prírodu, najdokonalejšie dielo stvoriteľovo.“

Zapil zajaca pálenkou a pokračoval:

„Aký je ľudský život plný utrpenia, aký úbohý je taký ľudský tvor a aká neskonalá by bola jeho bieda, keby mu boh odoprel spánok! Aké hymny by sa však dali napísať na to, keď človek ukonaný pomaly usína. A čo keď pod širym nebom v božej prírode mu boh poskytne osviežujúci spánok, keď usína s modlitbou na perách uprostred božej slávy?...“

Abbé Peter skrížil ruky pod hlavou a o chvíľu sa ozvalo jeho spokojné chrápanie.

A uprostred lúčky sedeli jeho zverenci a zarazene načúvali, ako ich vychovávateľovi hvízda v nose, tu uprostred tej slávy božej.

HAŠEK, J.: Zatvorený lev. Výber z rozprávok. Bratislava, Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1962, Preložili Ladislav Novomeský a Jozef Štefánik, s. 267-269.

CENY HUMANISTOV 2010

Spoločnosť Prometheus - združenie svetských humanistov
Pod Banošom 14
974 11 Banská Bystrica

Pozvánka

CENY HUMANISTOV 2010

Slávnostné odovzdávanie výročných cien humanistov

19 . júna 2010 o 11.00 h

Kongresová sála Slovenskej Národnej rady
Župné námestie, Bratislava

Podujatie sa koná pod záštitou podpredsedu vlády Slovenskej republiky Dušana Čaploviča

Prosím, svoju účasť potrvďte v termíne do 17. júna 2010
telefonicky 048/42 999 22, 0910 908 418, e-mailom: kancelariasp@mail.t-com.sk

CENY HUMANISTOV 2010